"Ceea ce ne interesează acum nu mai e *politicul* – ci *istoricul*. Nu ne interesează victoria unei grupări politice – ci reintegrarea României pe liniile sale istorice"

MIRCEA ELIADE

credinţă
iubire
speranţă

PUNCTE CARDINALE

ANUL XIII
Nr. 1/145
Ianuarie
2003
16 pag. - 15000 lei

PERIODIC INDEPENDENT DE ORIENTARE NATIONAL-CRESTINA

Circulaţie în afara României: AUSTRIA, GERMANIA, FRANŢA, ELVEŢIA, DANEMARCA, SUEDIA, SPANIA, CANADA, STATELE UNITE, AUSTRALIA

DREAPTA LUI MILICĂ

Uite dreapta, nu e dreapta!

I

Ideea de dreapta a fost demagogic pervertită, la noi şi aiurea, în bîlciul ideologic şi politicianist al ultimelor decenii. Dreapta autentică, întemeiată pe o lungă tradiţie şi riguros definită sub aspect doctrinar, a fost aprioric calificată ca "extremă dreaptă" şi exmatriculată prin consens abuziv de pe scena politicii curente. "Dreapta" tolerată astăzi – şi impropriu denumită astfel – nu reprezintă decît o alternativă incoerentă de centru-stînga în contextul stîngismului globalizant al lumii contemporane: "o dreaptă a stîngii", formal divergentă faţă de comunism şi social-democraţie, dar esenţial convergentă cu bazele materialiste, ateiste şi internaţionaliste ale acestora. O astfel butaforie politică, menită să voaleze mai ales criza internă a liberalismului, nu este şi nu poate fi decît o "struţocămilă" ridicolă şi perversă, născută din falimentul moral al stîngii şi din teama acesteia de propriile ei radicalisme. De altfel, ea este perfect consonantă cu toate taberele stîngii în diabolizarea dreptei tradiţionale, de care nu o leagă nimic şi în raport cu care îşi resimte inconsistenţa mistificatoare. Aş zice, vulgarizînd puţin, că această dreaptă *sui generis*, singura îngăduită în cetatea postmodernă, reprezintă ţărîna sub care stînga încearcă să-şi ascundă, asemenea pisicii, propriile excremente.

De speţa aceasta este (pe urmele lui Chirac, Berlusconi şi Aznar, dar cu coeficientul de stupiditate imundă al politicianismului dîmboviţean) şi aşa-zisul "pol de dreapta" despre care se delirează de la o vreme prin fundăturile liberalo-ţărăniste ale vieţii politice româneşti. De unde dreapta într-o lume fără nici un Dumnezeu, fără naţionalism creator, fără tradiţie legitimantă, fără realism organic, fără deschidere spirituală, fără moralitate publică, fără ierarhii funcţionale, fără elite de merit, fără patos personalist, fără spirit de jertfă şi fără vizionarism istoric?! Dreapta se alcătuieşte din toate aceste note definitorii, iar în lipsa lor – sau chiar numai a unora dintre ele – ea nu există ca atare.

Puterea actuală, bine ancorată la stînga, mai sigură pe ea însăşi decît oricînd, respirînd în abjecţie ca în naturalul ei, populară şi populistă deopotrivă, prin chiar humusul comunist din care se trage, priveşte cu un fel de complicitate amuzată proiectele şi eforturile de coagulare în fantasmagorice "alianţe populare" ale acestei pseudo-drepte opărite, cîrpite inabil şi nevolnic de personaje deja uzate politic şi moral prin ineficienţa penibilă a prestaţiilor anterioare (Victor Ciorbea, Radu Vasile, Teodor Stolojan, Valeriu Stoica, Teodor Meleşcanu etc., ca să nu mai vorbim de un Emil Constantinescu), personaje despre care ştie că n-are de ce se teme, cum n-are de ce se teme de "dreapta" lor închipuită, anulată ca dreaptă prin chiar eticheta de "populară" (maimuţărită după firme politice occidentale, la fel de false ideologic, dar avînd avantajul altui context istoric şi funcţional). Un astfel de "pol de dreapta" (încurajat perfid pînă şi de un Silviu Brucan – "profetul" pe care-l merită un "popor stupid", ce învaţă greu şi uită repede!) n-ar face decît să creeze în ochii lumii impresia unui echilibru democratic într-o ţară guvernată aproape discreţionar de cea mai sinistră clică de avortoni ai comunismului din tot sud-estul Europei.

În cazul particular al lui Emil Constantinescu (victimă perpetuă a unui anturaj care-i întreţine iresponsabil iluzia deşartă că ar fi mai mult decît este) ridicolul rezultă cu atît mai mare cu cît dumnealui n-are nimic de-a face nu numai cu dreapta, dar nici cu politica în general. Petre Ţuţea, Dumnezeu să-l odihnească, ar fi spus, probabil, că bietul om "este contraindicat genetic la politică"; pe un registru mai puţin elegant, cu un termen curent în argoul dîmboviţean (care, pe cît se pare, nu-i displace nici preşedintelui Iliescu), alintatul "Milică" este ceea ce se numeşte un "papagal". Sau, mai bine zis, dumnealui *a fost* "papagal" (de pe vremea cînd, convalescent încă după o frumoasă carieră de secretar B.O.B, îi cumpăra ţigări "Seniorului" Coposu, îngînîndu-l gutural, şi pînă pe vremea cînd, la Cotroceni, cocoţat greoi pe craca cucuvelei, sepepiştii din propria-i gardă îşi reglau tirul pe portretul lui), pentru că între timp, făcînd dovada unei perseverenţe demne de o cauză mai bună, *a ajuns* ceea ce în acelaşi limbaj argotic se cheamă "papagal coclit". În sensul politic, care ne preocupă aici, un "papagal coclit" este specimenul care, deşi lipsit de orice personalitate şi de orice autoritate, sărac cu gîndul, cu fapta şi cu cuvîntul, înşelînd orice aşteptare şi înmormîntînd orice iluzie, se încăpăţînează totuşi să inoportuneze pe toată lumea, tîrînd în derizoriu tot ceea ce pretinde a reprezenta.

Dacă un "pol de dreapta" nu s-a închegat pînă acum, în 13 ani de fermentaţie larvară, şi dacă nici în ceasul al unsprezecelea nu reuşeşte să se profileze într-un chip cît de cît convingător, este pentru că acestui precipitat conjunctural îi lipseşte "nota diferenţiatoare" faţă de politicianismul găunos al stîngii. În jurul figurilor inanite de mai sus nu gravitează decît alte găşti politicianiste cu mentalitate de stînga, incapabile structural să ofere o alternativă viabilă unei naţiuni care stă să iasă din istorie. Ba mai mult, în aceste jalnice condiţii, singura tentativă de dreapta ce părea să aibă o anume coerenţă (dar simptomatic urzită nu în jurul vreunui român harismatic, ci în jurul unui armean deştept, pe care nimeni nu s-a grăbit să-l preţuiască), s-a spulberat peste noapte, atît din pricina şobolanilor din propriul beci, cît şi din pricina indiferenţei şi cecităţii ambientale. Cazul Varujan

(continuare în pag. 2)

Răzvan CODRESCU

memoria dreptei memoria dreptei memoria dreptei memoria dreptei memoria dreptei memoria dreptei

pagina 10:
Două articole olografe ale lui Ion I. Moţa scrise în ajunul morţii sale

pagina 11:
Legionarii români pe frontul anticomunist din Spania (repere bibliografice)

13 ianuarie 1937 66 de ani de la jertfa lui Moţa şi Marin 13 ianuarie 2003

Gabriel CONSTANTINESCU

CUM SĂ ÎNFRUNŢI UN VIERME DE V. C.?

Nu urmăresc imunda publicaţie *România Mare*, faţă de care, în virtutea principiilor morale în care am fost crescut în adevărata Românie Mare şi a întregului meu trecut de luptă anticomunistă (pe front, în prizonierat, în închisoare, în domiciliu obligatoriu, în comunismul paranoic al epocii Ceauşescu şi în neocomunismul schizofrenic al epocii Iliescu), nu pot resimţi decât o repulsie organică, dublată de ruşinea de a-i fi contemporan. Cu atît mai mare mi-a fost stupoarea când un prieten din Bucureşti mi-a semnalat, chiar în pragul sărbătorilor de iarnă, că numele meu se lăfăie pe prima pagina a săptămânalului respectiv (anul XIII, nr. 649, vineri 20 decembrie 2002), sub un text extras abuziv din cartea mea *Evreii în România* şi supraintitulat de către redacţie – tendenţios, ostentativ şi senzaţionalist – "Americanii vor să-l impună ca preşedinte al României pe fiul agentului NKVD Walter Neulander" (aserţiune cu totul străină de textul meu, în care mă refeream la contextul istoric al Războiului Civil din Spania şi la rolul jucat în epocă de evreul cominternist Valter Roman, tatăl actualului om politic Petre Roman – pe care, în treacăt fie spus, îl consider ieşit deocamdată din prim-planul vieţii politice, cu sau fără voia "americanilor")! Început pe pagina 1, textul continuă masiv pe pagina 23 a numărului, fiind însoţit şi de o caricatură în stilul inconfundabil al publicaţiei (pe care o reproduc alăturat, spre a lămuri în ce sens trepăduşii lui Vadim au ţinut să-mi "gloseze" şi grafic textul preluat prin fraudă).

Indignat de o asemenea mojicie banditească, primul gând a fost acela de a apela la Justiţie. Mi-am adus însă aminte, cu realismul îngreţoşat al omului care a văzut şi a auzit multe, că avem cea mai nevertebrată putere judecătorească din sud-estul Europei, că sămădăului de Butimanu nu i s-a întîmplat mai nimic pentru abuzuri mult mai grave, că desigur nu eu sunt, la 82 de ani, cel mai nimerit să mă mai bat la propriu cu morile de vânt ale abjecţiei noastre cotidiene. Credeţi-mă, ca fost ofiţer de cavalerie şi ca veteran de război, ştiu cîte ceva despre înfruntarea duşmanului, dar mă simt neajutorat şi biruit de lehamite în faţa unui vierme de closet ieşit din groapa lui Eugen Barbu şi îngrăşat prin toate haznalele "tranziţiei" postdecembriste!

Caricatură de MIRON DINULESCU

Mă rezum, de aceea, la a-mi exprima indignarea faţă de acest furt şi faţă de această mistificare, invitându-i pe cititorii oneşti şi interesaţi să revadă adevărata mea poziţie faţă de C. V. Tudor şi de sinistrul P.R.M. în articolul "*Kitsch*-ul în literatura politică naţionalistă", apărut în numărul pe octombrie 2001 al *Punctelor cardinale* (şi inclus în recentul volum *Gâlceava anticomunistului cu lumea*, Ed. Christiana, Bucureşti, 2002, pp. 389-395). Acest articol şi numai el, trebuie să recunosc, nu m-aş supăra deloc să-mi fie retipărit, fie şi prin efracţie, în paginile *României Mari*, căci ar fi cel mai potrivit "drept la replică" pe care mi-l pot închipui.

Cît despre aparentele "puncte comune" între dreapta naţional-creştină şi stînga naţional-comunistă, nu pot decât să constat că cea din urmă spurcă sistematic tot ceea ce atinge (în frunte cu numele sfânt al României Mari) şi să sper că nici un judecător onest şi lucid nu se va lăsa furat de butaforiile retorico-demagogice ale avortonilor ceauşismului, reamintindu-şi mereu, înainte să tragă vreo concluzie, de vechiul dicton latinesc: *Non idem est si duo dicunt idem.*

DREAPTA LUI MILICĂ

Uite dreapta, nu e dreapta!

(urmare din pag.1)

Vosganian a dovedit însă că nu o dreaptă efectivă, fie ea şi moderată, este dorită astăzi de clasa noastră politică sau intelectuală, ci doar o stîngă ceva mai mobilă, care să ne garanteze laşitatea moluscoasă şi condiţia de lingăi ai lumii civilizate.

Lăsînd la o parte orice reper transcendent al istoriei şi rezumîndu-ne strict la temeiurile imanente ale unei politici responsabile, numitorul comun al nevredniciei tuturor actanţilor scenei noastre politice se vădeşte a fi, mai degrabă decît oricare altul, proasta înţelegere şi proasta slujire a organismului naţional. Aceasta este, de altfel, marca inconfundabilă a stîngii dintotdeauna, indiferent de diversitatea etichetelor întrebuinţate. Pentru a înţelege mai bine falsitatea şi derizoriul diferitelor oferte de dreapta cu care umblă să ne îmbie mai toţi frustraţii perioadei postcomuniste, voi face mai departe o scurtă sinteză a autenticei poziţii de dreapta în problema naţională, întemeiat nu pe speculaţii personale, ci pe istoria doctrinară a dreptei raportată la provocările specifice ale lumii de azi.

II

Dreapta – ca viziune *conservatoare*, deopotrivă anticomunistă, antisocialistă şi antiliberală – recunoaşte existenţa obiectivă a entităţilor naţionale şi apără dreptul la identitate al indivizilor şi al comunităţilor.

Naţiunile moderne sînt realităţi complexe, dar întemeiate pe o tradiţie istorică dominantă, asumată subiectiv de fiecare cetăţean.

În toate statele moderne există majorităţi şi minorităţi etnice; caracterul *naţional* al unui *stat de drept* nu exclude diversitatea etnică a cetăţenilor săi, ci atestă existenţa unei majorităţi fondatoare, recunoscute ca *prima inter pares*. Toţi cetăţenii se bucură de drepturi egale, dar este firesc ca viaţa naţională să se coloreze cu precădere după tradiţiile, sensibilitatea şi stilul de viaţă al elementului majoritar. Elementele minoritare, la rîndul lor, sînt factori de nuanţare a vieţii naţionale, iar comunitatea de interese este chemată – în condiţii normale – să ducă la o armonizare a tuturor notelor componente şi la un destin istoric solidar. Prin urmare, "specificul naţional" nu se reduce la tradiţia etnoculturală a elementului majoritar, ci reprezintă, în contextul dat, o sinteză complexă de convergenţe istorice, imposibil de anulat prin simplu decret ideologic.

Sentimentul naţional (căreia i se subsumează şi mai puţin organicul sentiment patriotic) ţine de firescul apartenenţei la o naţiune dată, la o *magna familia* deopotrivă sincronică şi diacronică. El este un liant al vieţii comunitare şi se împlineşte, responsabil şi creator, pe planul superior al *conştiinţei naţionale*. Particularizînd, "ideea naţională", valorificată în diferite registre socio-culturale, a fost factorul fondator şi mobilizator al întregii istorii a dreptei româneşti (de la conservatorismul junimist pînă la legionarismul interbelic). Stînga, dimpotrivă, a propagat, cu rare şi îndoielnice excepţii, felurite forme de internaţionalism, culminînd cu sinistra aventură dizolvantă a "internaţionalismului proletar", iar astăzi cochetînd inerţial cu sirenele perfide ale globalismului. După ce a adus, decenii întregi, cele mai grave prejudicii spiritului naţional, comunismul s-a deghizat fie într-o formă de colaboraţionism parşiv cu "imperialismul democratic" de tip american, fie într-un populism naţional izolaţionist, antieuropean şi xenofob, pe care dreapta, în virtutea principiilor ei fondatoare, este chemată să le deconspire şi să le combată ca atare, în numele *adevăratelor valori şi interese naţionale* (ce nu trebuie confundate cu conjuncturile unui moment istoric sau altuia).

Desigur, o dreaptă actuală, reîntemeiată în forme lucide şi constructive, se va delimita ferm atît de naţional-comunism, cît şi de excesele extremiste ale unor grupări de dreapta din trecut. Ea nu va diaboliza însă aprioric şi generic "naţionalismul", ci numai devierile şovine ale acestuia, sau transformarea lui într-o formă de suficienţă gregară (ca în cazul paranoic al peremismului).

Principial, *toate* naţiunile au dreptul să-şi apere şi să-şi afirme fiinţa identitară (iar poporul evreu, dincolo de cîteva excese reprobabile, oferă, în această privinţă a conservării şi mîndriei de sine, probabil cea mai pilduitoare lecţie din istorie). Înţeles astfel, naţionalismul, mai ales dintr-o asumată perspectivă creştină, este nu doar *un drept*, dar şi *o datorie*; el rămîne perfect legitim atîta vreme cît nu devine narcisist, agresiv şi exclusivist. Umanitatea nu este o masă amorfă, ci o simfonie de specificităţi; universalul creşte organic din naţional, iar naţionalul autentic poartă în sine vocaţia universalului. Dumnezeu a creat şi a binecuvîntat *unitatea în diversitate* a lumii: unitatea este principiul Binelui, iar diversitatea este principiul Frumosului, amîndouă mărturisind, *kalokagathic*, Adevărul ordinii divine. Dreapta, principial spiritualistă şi tradiţionalistă, crede şi mărturiseşte că omul trebuie să respecte *ordinea divină* a lumii, căutînd conformitatea, iar nu concurenţa cu Dumnezeu.

În concluzie, însuşi autenticul spirit naţional ne somează, de la Eminescu la Mircea Eliade, şi cu atît mai mult în contextul politic actual, să participăm, cu specificitatea noastră creatoare, la o civilizaţie a dialogului, la circuitul european şi universal al valorilor, fără ezitări, complexe sau prejudecăţi. *Europenitatea* noastră de sînge, limbă şi tradiţie trebuie să se confirme şi să se consolideze, cu *diferenţa* ei *specifică*, în marele concert al naţiunilor europene, al căror centru civilizaţional este astăzi Occidentul (aşa cum acum o mie de ani era Răsăritul, cu Bizanţul ortodox şi imperial). Orice altă orientare dată astăzi statului român şi conştiinţei naţionale, fie că vine dinspre dreapta sau dinspre stînga, reprezintă o cecitate sinucigaşă, o specie perversă de "românism antiromânesc".

Un nou naţionalism, dacă se vrea unul lucid şi onest, nu mai poate adopta nici o poziţie izolaţionistă (în sensul exclusivist al lui "prin noi înşine" – gen de autarhism utopic şi decerebrat), nici o orientare spre Răsăritul asiato-moscovit (oricît ne-ar îmbia afinităţile confesionale). Singurul lui drum plauzibil este spre o (încă) posibilă "Europă a naţiunilor", democratică şi ecumenică, echidistantă atît faţă de americanismul plutocratic cît şi faţă de panslavismul neocomunist.

Acest europenism, axat pe convergenţa realistă şi civilizată a factorilor naţionali şi inseparabil de tradiţia polimorfă a creştinismului, n-are nimic de-a face cu proiectele de globalizare abstractă, care sînt prin esenţa lor antinaţionale şi anticreştine, străine de adevăratul spirit european şi potrivnice legilor naturale ale existenţei istorice. Perversiunea lor rezultă şi din faptul că încearcă să se impună prin metode teroristice şi şantajiste, bazate pe presiuni coercitive de natură economică, ideologică sau militară, pe care orice conştiinţă trează şi responsabilă este datoare să le dezavueze, dacă vrea să rămînă egală cu sine în faţa lui Dumnezeu.

Rezumîndu-ne deocamdată la această latură a problemei (cu formula ufedistă: "Mesajul naţional al Dreptei"), cît din poziţia principială de mai sus se regăseşte în "dreapta lui Milică" sau în celelalte pretinse oferte de dreapta venite dinspre debila opoziţie actuală? Toate aceste oferte demagogice nu sînt decît gesturile disperate ale unui liberalism care se îneacă în balta stătută a "tranziţiei", o dramă internă a stîngismului politic şi intelectual, la care nici un autentic om de dreapta nu poate asista decît cu o senzaţie de profundă lehamite.

CÂND DOI SE BAT, AL TREILEA RATEAZĂ

Gravitarea tot mai periferică a României în jurul Moscovei, pe de o parte, şi tendinţa ei de înscriere pe orbita euro-atlantică (prin invitarea ţării noastre de a adera la N.A.T.O. şi obţinerea unui termen calendaristic de aderare la U.E.), pe de altă parte, se desfăşoară în paralel cu configurarea scindării P.S.D. în jurul principalilor poli ai puterii: de-o parte "moscovitul" Ion Iliescu, preşedintele statului, de cealaltă parte "occidentalul" Adrian Năstase, şeful executivului. La prima vedere, mărul discordiei l-ar reprezenta proiectul algerilor anticipate conceput de Adrian Năstase din "necesitatea" aplicării reformelor dure (numai pentru populaţie!) solicitate de U.E., respins însă de Ion Iliescu sub pretextul "grijii părinteşti" faţă de contribuabilii care ar trebui să suporte respectivele costuri. În realitate, miza anticipatelor o reprezintă relansarea unui P.S.D. controlat *numai* de actualul său preşedinte Adrian Năstase, prin marginalizarea lui Ion Iliescu în simpla (pentru el) postură de senator.

ISTORIA SE REPETĂ DE PE O BAZĂ N.A.T.O.

Momentul ales de Adrian Năstase pentru convocarea anticipatelor este prielnic iniţiativei sale în condiţiile în care opoziţia parlamentară trage la aghioase, iar P.N.Ţ.C.D., pulverizat în corpuscule extraparlamentare divergente (conduse de Ciorbea, Lupu, Lis, Emil Constantinescu, la care se adaugă intenţia lui Radu Vasile de a crea – cu ajutorul lui Berlusconi! – o "forţă populară" care să susţină candidatura la preşedinţie a liderului P.D. Traian Băsescu), practic nu mai există.

Socoteala de "acasă" – adică de la Palatul Victoria – a lui Adrian Năstase, bazată pe creditarea masivă în sondaje a unui P.S.D. *nescindat* (avându-l încă pe "cârmaciul" Ion Iliescu pe post de "locomotivă" a partidului), nu se potriveşte însă cu cea din "târgul" de la Palatul Cotroceni; rămas "fără coledzi" (în varianta propusă de Năstase), Iliescu trece la contraatac, complotând (din vocaţie!) pentru spargerea din interior a P.S.D., preconizatul partid – *susţinut cu fonduri ce urmează să vină din Rusia* – având-u-i deocamdată ca pioni principali pe Gabriel Naghi, actualul şef S.P.P., pe Nicolae Văcăroiu, actualul preşedinte al Senatului (împreună cu grupul condus de acesta), şi pe Doru Ioan Tărăcilă, fostul ministru de Interne (cf. *România liberă* /18 decembrie).

În recentul război al celor două roze, istoria pare să se repete de pe o bază nouă, mai bine spus de pe o bază N.A.T.O. După cum scriam în numărul trecut, invitarea României de a adera la N.A.T.O. presupune anumite garanţii oferite de americani acelor vârfuri securiste dispuse să treacă cu arme şi bagaje în tabăra S.U.A. Cu ocazia vizitei în România a preşedintelui american, aripa Năstase din actualul P.S.D. s-a remarcat ca fiind în graţiile Statelor Unite nu atât prin "arborarea" pălăriei de texan de către premierul român, dispus să meargă de-a *bush*-ilea, cât mai ales prin tentativa lui Ion Iliescu de a evita prezenţa lui Năstase şi a ministrului de Externe Mircea Geoană în preajma preşedintelui american, deşi Statele Unite nominalizaseră prezenţa celor doi (indezirabili pentru Ion Iliescu) printr-un document diplomatic oficial adresat M.A.E. din România (cf. *România liberă* /19 noiembrie). La rândul său, preşedintele George W. Bush, care, după coborârea sa din avion, ar fi trebuit doar să dea mâna cu premierul Năstase şi apoi să se îndrepte direct spre Cotroceni, a încălcat protocolul, îndreptându-se "împreună cu familia Năstase spre salonul oficial, lăsând astfel impresia că are loc un *tęte-ŕ-tęte* cu premierul guvernului de la Bucureşti" (cf. *Realitatea românească* /25 noiembrie).

Simţindu-se cu spatele acoperit de americani, aripa Năstase trece de la mărăielile de rutină la atacarea violentă (de-acum de pe poziţii pro-N.A.T.O.) a preşedintelui Iliescu. La trei zile după vizita lui Bush în România, ziarul *Monitorul de Vrancea* (apropiat "baronului" P.S.D. Marian Oprişan, preşedintele Consiliului Judeţean Vrancea) face referiri într-un articol nesemnat la trecutul kominternist al tatălui lui Ion Iliescu (plecat în U.R.S.S. după ce şi-a abandonat familia), la mama acestuia (şi ea militantă comunistă, trimisă la Agenţia Economică din Sofia de către Gheorghe Gheorghiu-Dej, după care a ocupat funcţii importante în Comerţul Exterior) şi la fratele actualului preşedinte (care, lucrând în Securitate, ar fi avut mai multe misiuni în Orientul Mijlociu şi ar fi murit în Irak, fiind adus în ţară într-un sicriu de metal) – cf. *Evenimentul zilei* /29 noiembrie.

E foarte puţin probabil, însă, că încercarea aripii Năstase de a-l discredita pe Ion Iliescu prin scoaterea de la naftalină a acestor informaţii, publicate cu un efect contrar celui scontat de presa de opoziţie înaintea alegerilor din anul 2000, ar putea afla acum audienţa preconizată în rândul electoratului PSD-ist, ce-l identifică pe Adrian Năstase cu exponentul ciocoimii de tranziţie, judecându-l pentru ingratitudinea sa faţă de victimizatul "tătuc" (care "l-a crescut ca pe un şarpe la sân" şi apoi l-a căftănit ca prim-ministru), conform binecunoscutului proverb: "...când s-a văzut împărat, pe ta-su mai întâi l-a spânzurat".

LA RĂZBOI – CA LA RĂZBOI!

Pentru guvernarea Năstase, corupţia reprezintă "călcâiul lui Ahile". În consecinţă, Parchetul Naţional Anticorupţie a fost luat sub protecţia prezidenţială, faţă de încercările politicienilor (din aripa Năstase) de a-i influenţa deciziile. În acest scop, preşedintele i-a cerut procurorului şef Ion Amariei să-i semnaleze orice tentativă de ingerinţă politică în activitatea P.N.A. În aceste condiţii, flagrantul organizat de P.N.A. sub protectoratul prezidenţial, pentru arestarea lui Fănel Păvălache (fost *consilier personal al secretarului general al guvernului* Şerban Mihăilescu, fost *asociat* într-o firmă cu Costache Alexe Ivanov, *secretar de stat în Ministerul Justiţiei* şi *mâna dreaptă* a Rodicăi Stănoiu – *ministrul Justiţiei*), a avut loc după ce preşedintele României a fost vizitat la Cotroceni de preşedintele Băncii Internaţionale a Religiilor, Ion Popescu, un vechi prieten al lui Ion Iliescu, care i-a povestit acestuia că "un om de la guvern îi cere mită pentru rezolvarea dosarului de lichidare a B.I.R.". După această întrevedere, Ion Iliescu, prin generalul Talpeş, a dat ordin pentru declanşarea operaţiunii "mită la guvern", în acest scop fiind puşi la dispoziţia P.N.A. ofiţeri din serviciile secrete şi poliţie (cf. *Evenimentul zilei* /23 şi 24 octombrie).

Replica dată de şeful Corpului de Control al guvernului, Victor Ponta, prin dezvăluirea într-o conferinţă de presă a acuzaţiilor de deturnare a unor fonduri PHARE de către firma GEDCO, la care consilierul prezidenţial Dan Iosif (iniţiatorul protestului organizat de "revoluţionari" faţă de proiectul alegerilor anticipate!) deţine aproape jumătate din acţiuni (cf. *România liberă* /12 decembrie), este floare la ureche pe lângă amplitudinea şi implicaţiile cazului Păvălache orchestrat de P.N.A. sub bagheta lui Ion Iliescu. Încă o lovitură de imagine ca aceasta – şi gata: guvernul Năstase pierde prin *knock-out*!

La capitolul imagine (şi diversiune) Ion Iliescu este un vulpoi mai viclean şi mai inteligent (pentru că e mai puţin fudul) decât Adrian Năstase. Bunăoară, în timp ce Adrian Năstase, sfidând electoratul, îl ia sub aripa sa ocrotitoare pe securistul Ristea Priboi, identificat ca torţionar de muncitorii braşoveni implicaţi în revolta din 15 noiembrie 1987, Ion Iliescu declară, în cadrul unei emisiuni televizate, că "au dreptate braşovenii", solicitând instituţiilor abilitate "să ducă cercetările până la capăt şi să dea din acest punct de vedere satisfacţie oamenilor care au avut de suferit atunci" (cf. *Adevărul* /16 noiembrie). Bineînţeles că autorităţile înţesate de securişti, somate de Ion Iliescu să meargă până la capăt, nu au de gând să-l dea în vileag pe Ristea Priboi (corb la corb nu-şi scoate ochii!), dar mesajul *televizat* al preşedintelui "dă bine" la electorat.

Peste capul populaţiei epuizate, între "familiile" rivale patronate de "naşii" Iliescu şi Năstase, s-a declanşat vendeta. Din această cauză, nici Corpul de Control al primului ministru, nici Parchetul Naţional Anticorupţie protejat de Ion Iliescu – luptând numai împotriva corupţiei din "familia" adversă – nu aud şi nu văd că recent justiţia română a achitat ultimul lot de inculpaţi (Alexandru Răducan, Mihai Ştreanga, Constantin şi Cătălin Botezatu) implicaţi în devalizarea Bancorex-ului, împreună cu "colaboratorii" (Ana Capeti, Grigore Maimuţ, Mirela Fako) care le-au acordat din interiorul băncii creditele "neperformante". Nici un vinovat pentru acest "tun" de două miliarde de dolari! Nici unul dintre anti-corupţii celor două tabere ale P.S.D. aflate în conflict n-aude şi nu vede că, în timp ce Curtea de Conturi le impută datornicilor la buget sume de mii de miliarde de lei, executorii abilitaţi (Ministerul Finanţelor Publice, Ministerul Muncii şi Solidarităţii Sociale) nu catadicsesc, din cauza corupţiei, să pună în aplicare respectivele ordine de executare. Care este "soluţia" politicienilor noştri pentru a acoperi aceste găuri ale bugetului? Modificarea de către Parlament, prin noua lege 522, a modului de impozitare a imobilelor! În faţa acestor evidenţe, trebuie să recunoaştem că există, totuşi, o coerenţă în politica românească post-decembristă: supra-impozitarea populaţiei, supuse unei deliberate politici de genocid, care rezolvă astfel extrem de eficient problemele prea multor pensionari şi prea multor şomeri!

ROMÂNIA – LOCUL UNDE NU S-A ÎNTÂMPLAT NIMIC

Venind în întâmpinarea profundei nemulţumiri populare faţă de situaţia "trandafirie" din ţară, cât şi a disperării opoziţiei nepregătite să facă faţă alegerilor anticipate, discursul incendiar ţinut de Ion Iliescu de pe poziţia celui "sărac, dar cinstit" în faţa camerelor reunite ale Parlamentului, cu ocazia prezentării bilanţului la jumătatea ultimului său mandat, la 19 decembrie, a reuşit să atingă ambele obiective vizate: **1)** depunctarea premierului în faţa electoratului prin faptul că, pe de-o parte, preşedintele nu a avut nimic să-şi reproşeze, iar pe de altă parte, a încărcat nota de plată a guvernării Năstase, criticând vehement "capitalismul de cumetrie" în care "un grup de indivizi interesaţi parazitează finanţele statului", tratamentul preferenţial al agenţilor fiscali din cauza căruia datornicii de miliarde la stat "cumpără pe nimic proprietatea publică", excesul de ordonanţe de urgenţă, politizarea aparatului administrativ, corupţia (de parcă până în acel moment Ion Iliescu şi aripa fidelă acestuia din P.S.D. s-ar fi aflat în opoziţie!), şi **2)** atragerea opoziţiei de partea preşedintelui prin propunerea unui pact de solidaritate în luna ianuarie, între toate partidele parlamentare, în vederea aderării la U.E. – ceea ce echivalează cu crearea *unei alte majorităţi parlamentare* pentru susţinerea unui *guvern de uniune naţională* în cazul în care guvernul Năstase demisionează pentru a provoca alegerile anticipate.

Ceea ce uimeşte în această situaţie, pe lângă "volta" preşedintelui, este subita disponibilitate a opoziţiei declarate pro-occidentale de a face – împreună cu "naţionalistul" C. V. Tudor – jocul lui Ion Iliescu (împotriva pro-occidentalului Adrian Năstase), alături de cei mai mari şi mai corupţi dinozauri comunişti din aripa Iliescu. În absenţa unei alternative viabile faţă de actualul dezastru gestionat de P.S.D., singura "tactică" a opoziţiei pare să fie profitul electoral scontat ca urmare a exasperării populaţiei, situaţie rezumabilă în formula: *cu cât mai rău pentru electorat, cu atât mai bine pentru opoziţie*! Fără a învăţa nimic din lecţia detronării lui Petre Roman, intrat şi el în conflict cu Ion Iliescu în urma unui brusc viraj spre Occident, nici unul dintre fripturiştii "opozanţi", gata să muşte din momeala guvernului de uniune naţională întinsă de Ion Iliescu, nu se întreabă cât de mult s-au occidentalizat, între timp, preşedintele României şi agenturile G.R.U. şi K.G.B. care l-au propulsat pe acesta pe creasta "revoluţiei", iar de aici la conducerea ţării, şi nici nu par să-şi pună problema achitării de către partidul lor a costurilor politice ale P.S.D. Ion Iliescu nu vrea reformă, în ruptul capului. El urmăreşte doar promovarea în structurile executivului a ortacilor săi tot atât de corupţi ca şi susţinătorii lui Năstase, dar, spre deosebire de aceştia, legaţi încă "ombilical" de Moscova. Chiar dacă Adrian Năstase, în urma ultimatumului dat de Cotroceni, va fi nevoit să renunţe la anticipate, e foarte puţin probabil că Ion Iliescu se va mulţumi doar cu această jumătate de victorie. El va încerca să forţeze mâna premierului în vederea unei remanieri care să încline centrul de greutate al guvernului spre Moscova. Dacă nu va reuşi prin presiunile de culise să impună o majoritate guvernamentală anti-reformistă, atunci va recurge probabil – în locul minerilor – la neaşteptata complicitate a opoziţiei. Anul 2003 miroase a "mineriadă" deocamdată parlamentară.

Elogiind discursul lui Ion Iliescu în loc să demaşte ipocrizia acestuia şi să-l tragă la răspundere alături de guvernul Năstase pentru eşecul reformei, opoziţia se compromite definitiv, devenind anexa preşedinţiei. Prin acest comportament politic sinucigaş, opoziţia ratează cea mai mare ocazie de a se manifesta ca atare şi de a se reabilita în ochii electoratului abandonat prin somnolenţa ei parlamentară. Când doi se bat, al treilea câştigă; aceasta – dacă al treilea *ştie ce vrea* şi mai ales dacă *vrea* să câştige! Cu o opoziţie înrudită însă prin "aspiraţii" cu Ion Iliescu, România – în pofida evenimentelor care se succed zgomotos pe scena politică – rămâne, după 13 ani de la "revoluţie", locul unde nu s-a întâmplat (mai) nimic...

Traian Călin UBA

FASCINANTUL CULIANU ŞI CENTRALELE DE INTELIGENŢĂ

2. PERSPECTIVA IMAGO-GEOPOLITICĂ

„America trebuie să fie pregătită să cucerească lumea prin imagine", suna, în anii '20 ai secolului trecut, îndemnul unui preşedinte american către promotorii industriei cinematografice. A fost una dintre cele mai inspirate directive macrostrategice adoptate în istoria S.U.A. Şi, nu mai puţin, una dintre cele mai atipice atitudini venite din spaţiul Reformei. Apelul la imagine în spaţiul de cult al literei tipărite! Deşi, dacă ne amintim că cenzura imaginarului îşi pierduse justificarea (cu excepţia celei practicate şi azi în cadrul comunităţii ştiinţifice), gestul nu mai intrigă atît de mult. Mai ales că preşedintele nu se referea atât la imaginar cât la imaginaţie, şi chiar la imagine într-un sens foarte concret. Noii idoli – starurile hollywoodiene, vedetele varieteului şi sportului, politicienii charismatici – sunt cei care au ocupat „câmpul pneumatic" lăsat liber de acei *eidolos* ai artei memoriei şi teatrului de fantasme, împinşi între timp în obscuritatea de *backstage* a conştiinţei nocturne[1].

Îndrumarea programatică a utilizării geopolitice a imaginii are valoarea unui act fondator. Departe de a fi una de circumstanţă, ea constituie o atitudine definitorie pentru creatorii de state. Deoarece constituirea unui întreg sistem de valori, a unei fraternităţi (sau cel puţin afinităţi) spirituale proprii oricărei culturi şi, *mutatis mutandis*, oricărei puteri, debutează pe un plan ocult, rezervat prin excelenţă unei elite vizionare, care ***secretă*** o imagine centrală, o imagine-nucleu eidetică (*eidolos*, reprezentare vizuală interioară, fantasmă), sau un mit fondator. În jurul lor se înfiripă, se plăsmuieşte ulterior acea *forma mentis* comunitară, configurându-i logica şi modul de a fi. De aici, importanţa capitală a „sintetizatorului receptor şi producător de fantasme", veritabilă *vinculum vinculorum*", cum observă Culianu[2]. ***Hegemonikon*-ul *pneumatic*** – cum denumea Aristotel facultatea productivă a sufletului (*idem*) –, **ca sursă de *weltanschauung* pentru o cultură, precede şi constituie baza viitoarei *hegemonii politice*.** El este centrul vital, resortul suprem al rezistenţei, entitate psihică şi etnopsihică. Iar „centralele de inteligenţă" de care aminteşte Culianu, adaptând o sintagmă stil *science-fiction* a autorilor *Dimineţii magicienilor*, L. Pauwels şi J. Bergier[3], ar fi tocmai acele instituţii, informale la început, formale ulterior, (auto)însărcinate cu generarea miturilor fondatoare, cu găsirea unei imagini acceptabile, suficient de cuprinzătoare şi de ambigue pentru a se regăsi în ea cât mai mulţi indivizi. De regulă, în trecut sarcina a revenit profeţilor, beneficiarilor de revelaţii, marilor vizionari care au avut iniţiativa şi curajul de a gândi într-o nouă paradigmă. Astăzi, „centralele de inteligenţă" sunt cele care se ocupă cu managementul imaginii, cu tot ce presupune aceasta: promovare, distorsiune, diabolizare, reciclare etc.

Distrugerea fantasmei adversarului a fost modul tradiţional de a câştiga marile campanii de imagine (care te propulsează dincolo de istorie, în mentalul colectiv şi în anecdotica admirativă), precedând inteligent campaniile militare. Despre perdanţii acelor încleştări noi nu avem nici o informaţie, nu deţinem nimic în afară de conjecturi sau simple exerciţii hermeneutice. *Erasio nominis, destructio/damnatio memoriae* şi alte tehnici asemănătoare au funcţionat cu o eficienţă pe care nici măcar nu o bănuim. Căci istoria este scrisă de învingători, a căror versiune asupra evenimentelor o înregistrăm cu corectitudine contabilicească. ***Suscitarea în imaginarul colectivităţilor adverse a unor imagini favorabile*** este plusul de rafinament pe care îl aduce epoca modernă. Este ca şi cum în loc de frontiere s-ar pune panouri pictate în roz, alcătuind un *câmp iluzionar* care asigură securitatea celor ce-l întreţin. Se creează o *frontieră spiritualizată*, a cărei funcţie este să conserve acumulările materiale şi simbolice şi să convertească mentalităţile *din afara* acestei frontiere. Numai că ea nu coincide cu clasicele frontiere, fiind mult mai avansată. Acum „centralele de inteligenţă" devin centre de influenţă şi de ***intelligence***.

Cum se constituie (ori, mai degrabă, se instituie) şi se apără un centru de putere în primul rând prin manipularea imaginilor, şi încă a unora subtile (pneumato-onirice), este relatat cu mult umor de Culianu în povestirea *historic fantasy* intitulată *Pergamentul diafan*[4]. Umorul şi fantezia nu exclud, însă, profunzimea şi valabilitatea mesajului. Preocupările mai vechi pentru structura centrelor de putere (incluse în studiile consacrate lui Eliade, cum vom vedea) transpar în aluzia la „regula celor 3 cercuri" enunţată pentru prima oară de arabul al-Kindî (sec. XIII), dar mai ales în indicarea modului în care secta ismaelită a asasinilor[5], condusă de legendarul Bătrân de pe Muntele Alamut (Munţii Elburs) înţelege să-şi apere existenţa: o colectivitate trebuie să suscite şi să pună în circulaţie acel tip de imaginar care o legitimează; şi atunci devine centru de putere. Iar când stocul de imaginar se află în suferinţă, centrul nefiind capabil să aloce propriei colectivităţi necesarul de „imagine de sine", se recurge la împrumutul, sau chiar la furtul de viziuni. Un analist superficial ar putea observa că o colectivitate lipsită de o pecete proprie a imaginarului care să o definească, practic nu există, nu s-a născut sau e pe cale de a fi anexată. Dar uită astfel că ea are la dispoziţie imaginile (subconştiente!) pe care şi le pot forma *ceilalţi* despre tine.

Or, deosebit de interesant (şi aici ironia autorului devine caustică) este că halucinaţiile care-i agresează pe cei ce se apropie de „Cuibul Vulturilor" (o variantă a grădinii islamice a deliciilor) sunt subtilizate de asasini de la călugării creştini ai unei mănăstiri siriene. (Culianu inventează un „pergament diafan", furişat lângă cei ce dorm, unde se depune substanţa viziunilor din timpul somnului). Asfel că, în finalul povestirii, învăţatul al-Kindî va fi recrutat de „Bătrânul din Munte" pentru a recolta viziuni şi din mănăstirile Occidentului creştin, care să apere fortăreaţa Alamut. Astfel, înţeleptul arab propune un răspuns tacit la întrebarea pe care obişnuia să şi-o pună: „Există oare gărzi în stare să-l oprească pe Allah la graniţă?" (*op. cit.*, p.11). Cu subtextul că orice idee aflată în expansiune, comportându-se ca *pan-idee*, însoţită fiind de imageria subiacentă, transgresează orice graniţă, dacă e suficient de atractivă, de contagioasă (*virulentă*).

Prin urmare, un act eficient de spionaj (*intelligence*) ar fi preocuparea centrală pentru imaginarul comunităţilor adverse, şi numai în subsidiar, ca exerciţiu aplicativ, pentru dominaţia câmpuluilui de forţe exterior. Morala fabulei lui Culianu este că un centru de putere se apără nu atât prin propria imagine de sine, cât prin imaginea pe care şi-o face celălalt despre tine, imagini exaltate frustrant în inconştient. Astfel, centrul de putere este creditat cu ceea ce restul omenirii îşi refulează (deoarece nu-şi îngăduie, sau *crede* că nu-şi poate îngădui). De aici – acumularea de prestigiu şi ascensiunea centrului. De aici – caracterul geopolitic al "fabricii de vise": furnizoare de paralizante himere.

Nu întâmplător o putere ce-şi cunoaşte interesele, cum e cea americană, acordă un mare credit inteligenţei informale a echipelor de „sinecticieni", informaticieni, autori de S.F., poeţi, inventatori „trăsniţi"(altunde cu totul neglijaţi), scenarişti. Acestora li se cere să formuleze cele mai imposibile idei, să elaboreze cele mai excentrice proiecte, să găsească soluţii multiple la situaţii-limită şi termeni plastici de definire a unor evenimente şi fenomene, să studieze diferite variante de rezolvare a unor crize prin jocuri-şcoală, arhitecturi de interese etc. Ceea ce înseamnă, în fond, repunerea imaginarului în drepturile lui.

În paralel, efortul de menţinere a supremaţiei implică devalorizarea (şi, cum arătam, chiar *devalizarea*) viziunilor adverse, în paralel cu promovarea altora. Inducerea supradozată a unui imaginar obscen este o altă armă redutabilă. În acest domeniu, previziunile lui Culianu sunt absolut tulburătoare, putând figura într-un îndreptar al statului „magician" contemporan, al oricărei „centrale de inteligenţă". „Metoda cea mai simplă şi cea mai eficace, dar în acelaşi timp şi cea mai imorală (de a-i controla pe marginali), constă în a lăsa să prospere piaţa fantasmelor"[6]. Deoarece, în formularea lui D. P. Walker, „această formă de magie are ca scop controlul şi dirijarea emoţiilor altora, *alterându-le imaginaţia într-un mod specific şi permanent*. Aceste tehnici magice prezintă o tendinţă marcată de a se întemeia pe pulsiuni sexuale" (*apud* Culianu, *op.cit.*, p.160).

Iată demascate înaltele raţiuni de stat ale pornografiei! Face parte din strategia puterii (post)moderne (ajunse, iată, o pornocraţie[7]) „gestionarea culturilor de tineret" (după expresia utilizată de d-l Paul Cernat, redactor la revista *Observator cultural*, într-un recent număr al *Dilemei*). Aceeaşi putere va justifica oricând intervenţiile „inginereşti" în tradiţiile umanităţii, prin necesitatea de a crea „o societate omogenă, ideologic sănătoasă şi guvernabilă Pentru cei frustraţi, există centrale ideologice care creează aşteptări alternative. Dacă Statul produce «cultura», aceste alte centre de manipulare produc «contracultura», care se adresează în primul rând marginalilor " (*Eros*, p. 154, subl. mea). Faţă de eventualele critici de azi ale promovării fără discernământ a multiculturalismului şi a politicii corecte, ea îţi va replica trivial că „orice religie e o formă de manipulare a maselor" (*ibid.*, pp. 140, 159). Paradoxal (şi deprimant) e că I. P. Culianu va sfârşi prin a apăra această postură de ucenic-vrăjitor, folosind „principiile generatoare" ale sistemelor religioase (un fel de reguli gramaticale ale minţii, pe care le credea comune tuturor sistemelor religioase) ca mijloace de manipulare a imaginarului colectiv înspre adoptarea unor mentalităţi „tolerante".

Parafrazând parafraza d-lui Nicu Gavriluţă (via Culianu) la Baudelaire[8], putem afirma că cea mai subtilă manipulare a centrului de putere (azi întruchipat, la scară planetară, de Occident), este să te facă să crezi că nu există. Strategia acestuia constă azi în diversiunea multiculturalistă ce „concede" formal policentrismului tolerant, pentru a fi promovată în spaţiul periferial pe care doreşte să-l subordoneze. Prin urmare, chiar în clipa când inteligheţia est-europeană are impresia că a intrat în posesia mult-râvnitului politeism cultural şi epistemologic, ea este posedată de centrul unidecizional al Timpurilor Moderne, care *anihilează* axiologia tradiţiilor spirituale ale umanităţii în profitul manipulării lor pur mercantile. Stabilitatea Bursei ţine direct de cantitatea de simboluri culturale, artistice şi istorice acumulate în metropolă, colecţionate de la periferie: piatra Kybelei din Frigia – la Roma, piatra de la Scone din Scoţia – la Londra, arhive istorice deţinute de adversar într-un veritabil prizonierat. Tezaurizarea obiectelor-simbol merge în paralel cu răspândirea versiunilor oficiale, reprezentând, de fapt, discursuri captive. Proprietarii de drept au scăpat controlul asupra propriei istorii.

Dar ar fi simplist să aplicăm acestui proces teoria conspiraţiei, câtă vreme noi înşine consimţim nihilismului, comportându-ne *ca şi când nu ar mai exista nimic* altceva vrednic de a fi râvnit dincolo de orizontul propriului confort material. Nihilismul face parte din însăşi structura omului modern şi tocmai de aceea Nietzsche (citat de Culianu) pune accentul pe timp (modernitatea) şi nu pe spaţiu, când îl defineşte.

Florea TIBERIAN

---

1) Pe acest teren şi denumirile ne pot spune lucruri întru totul semnificative. Termenul de *show* arată că accentul cade pe cel/cei care îl concep şi îl „performează", iar nu pe cei care îl receptează, mai mult sau mai puţin pasiv. Pe când, *spectacol*, provenit din spaţiul lingvistic latin, sugerează aşteptarea celui ce priveşte. Privind, spectatorii de altădată aşteptau să se producă ceva, un eveniment cu valoare semnificantă. Un interesant transfer de funcţii între participarea pasivă, dar totuşi participare, şi activismul de care sunt contaminaţi producătorii-realizatorii de azi ai spectacolelor. Acum personajele se exhibă fără a arăta nimic dincolo de aparenţe, de butaforie, pe când odinioară mesajul spectacolului se disemina firesc în empatia profundă şi reciprocă dintre actanţi.

2) *Eros şi magie*, ed. cit., p.142. Este vorba de partea subtilă a sufletului, *pnevma*, sau „aparatul fantastic" (preluat de stoici din tradiţia medicilor antichităţii) similar acelui „simţ intern" numit *manas* în tradiţia hindusă. (*cf.* pp. 30, 31). Este guvernată de un „dispecer" central, *hegemonikon*-ul sau *kardia*, care leagă senzaţiile de reprezentările lor interne.

3) Vezi Ed. Nemira, Buc. 1994 (trad. de Dan Petrescu), cap. IV, unde găsim, printre alte pasaje, citate consistente din romanul scriitorului John Buchan, *Centrala de Energie* publicat în 1910, care va fi căzut şi sub ochii lui Culianu: „Nimic în univers nu poate rezista înflăcărării convergente a unui număr suficient de mare de inteligenţe grupate şi organizate" (*Dimineaţa magicienilor*, p. 75). Acestea pot organiza „o mare catastrofă, o ruptură subită între două popoare, o boală distrugând o recoltă esenţială, un război, o epidemie... Inteligenţele anonime , lucrând în subteran, îşi dezvăluie din când în când puterea printr-o manifestare catastrofală" (p. 73). Liniile mari ale programului sunt enunţate astfel de un personaj al cărţii: „Presupuneţi anarhia instruită de civilizaţie şi devenită internaţională... Vreau să spun că adevărata substanţă gânditoare a lumii s-ar internaţionaliza" (p. 74). În *Eros şi magie*, Culianu foloseşte sintagmele „trusturi de inteligenţă", „brain-trusturi" (p. 135), „centrale ideologice" (p. 154).

4) Inclusă în culegerea omonimă de proză fantastică, trad. de Dan Petrescu, Ed. Nemira, Buc.,1993.

5) Sau „fumători de haşiş". Ordin secret fondat în jurul anului 1090 de Hasan as-Sabah. „Superiorul ordinului pretindea adepţilor săi supunere totală, ei fiind obligaţi să îndeplinească misiunile ce le erau încredinţate, de obicei acte teroriste. În schimbul acestei supuneri li se promiteau «bucuriile paradisului», bucurii asemănătoare cu starea de euforie pe care o provoacă drogul extras din cânepă. Ordinul asasinilor a fiinţat până în anul 1256, când fortăreaţa Alamut – *cuibul vulturilor* – a fost cucerită de mongolii lui Hulagu" (vezi Gabriel Constantinescu, "Lumea arabă – adevăr şi prejudecată", în *Puncte Cardinale*, an III, nr.12, decembrie 1993, p. 12.). Vezi, de asemenea, M. Eliade, I. P. Culianu, *Dicţionarul religiilor*, Ed. Humanitas, Buc.,1993, p.197.

6) *Eros* , ed. cit., p.155.

7) Menţionată şi de Eminescu, vezi ms. 2261, 175 r., în *Fragmentarium*, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, Buc., 1981, p. 50. La p.181 (ms. 2255, 164 v.).

8) „Un mit te posedă perfect numai atunci când nici nu-ţi dai seama că o face" (cf. *op. cit.*, p. 182, reluând un loc comun din concepţia lui Culianu).

AMĂGIRI & DEZAMĂGIRI

(urmare din numărul trecut)

Marginalii la relațiile politice româno-americane (VI)

Cine vrea să ajungă la o înțelegere a cauzelor mizeriei morale și materiale în care se zbate România de astăzi, să-și îndrepte privirile spre "Actul de la 23 August 1944". Atunci România a fost scoasă de pe traiectoria firească a evoluției sale istorice de națiune deplin integrată în cultura și civilizația europeană și azvârlită în mocirla minciunii, urâtului și nemerniciei comuniste. Dacă sub aspect politic "Actul de la 23 August 1944" a fost analizat pe toate fețele, fiind evaluate avantajele aduse cauzei Aliaților și Uniunii Sovietice în cel de al doilea război mondial, aspectul moral al acestui eveniment este ocolit atât de cei care l-au înfăptuit, cât și de beneficiarii lui. Un aspect de o importanță deosebită pentru însănătoșirea spirituală a națiunii noastre, afectată încă de îndelungata perioadă de dominație comunistă, pe care Dr. Alexander Ronnett îl abordează fără menajamente în amplul său studiu intitulat *Neam fără noroc sau blestemul lui Zamolxe*, publicat la Chicago în 1994.

"Pe 23 august 1944, la ora 10 seara, regele Mihai cere armatei să înceteze lupta contra rușilor, deoarece România a acceptat condițiile de armistițiu oferite de Aliați. Minciună uriașă, minciună care a costat 150.000 de soldați duși în Siberia, alte 200.000 de vieți sacrificate în vest, jafuri asiatice pe întreg teritoriul țării. Minciună care a sacrificat națiunea pe altarul primitivismului comunist vreme de 45 de ani. Minciuna consta în aceea că Aliații au refuzat orice fel de armistițiu, că rușii nu promiseseră nimic, că la acea oră nu erau în curs nici un fel de tratative; ceea ce a făcut regele Mihai se numește *act de capitulare necondiționată*, de încetare unilaterală a oricăror lupte, predând țara bunului plac al inamicului. Pur și simplu poporul și armata au fost mințite. De ce? Regele Mihai știa, ca și Maniu și Brătianu, ca și liota de generali, că România fusese livrată Uniunii Sovietice încă din noiembrie 1943 de către anglo-americani; tratativele purtate fuseseră perfect inutile. Sperau ei ca URSS-ul să nu-și ia marfa cumva? Speranța îi descalifică total. Deci, după ce «tratează» șapte luni, regele proclamă capitularea necondiționată! Garanția: arestarea Comandantului Suprem, Ion Antonescu, inamicul public numărul unu al URSS, și predarea lui către URSS. Săvârșitu-s-a!

În istoria statelor europene din ultimii 1500 de ani nu se cunoaște cazul în care un rege să-și predea inamicului propriul comandant; nu se cunoaște cazul în care un rege să ordone propriei armate să depună armele înainte ca inamicul să i-o ceară!

Regele Mihai de Hohenzollern a făcut această triplă crimă pentru care istoria nu are cum să-l ierte: mințind, el și-a trădat națiunea al cărei suveran era; capitulând necondiționat, a anulat juridic suveranitatea statului român; predându-și comandantul propriei armate, a jertfit 230.000 de tineri în uniformă militară însetatei fiare bolșevice. Nu e de mirare că a fost decorat de sovieticii cu care s-a «bătut»".

Speranțele celor care-și construiseră un univers politic imaginar din convingerea că Aliații nu vor abandona România, lăsând-o să fie înghițită de molohul comunist, și că prin deschiderea celui de-al doilea front în Balcani vor ajunge la București înaintea rușilor, s-au sbulberat în dimineața de 6 iunie 1944, când lumea a aflat că forțele armate aliate au dezlănțuit ofensiva asupra "Fortăreței Europa", debarcând în Normandia. Atunci oamenii lucizi au înțeles că România nu era sub nici o formă o prioritate pentru Statele Unite. Americanii, prin bombardamentele sistematice asupra teritoriului românesc, își atinseseră cele două obiective strategice privind țara noastră. Primul: producția de petrol, sursa de energie vital necesară pentru funcționarea mașinii de război germane, scăzuse de la 385.000 de tone în luna martie la 63.000 de tone în luna iulie. Al doilea: moralul populației fusese adus la cel mai scăzut nivel din cauza bombardamentelor terorizante îndreptate împotriva centrelor populate. Iar dacă mai existau fantaști care visau un desant aeropurtat american la Constanța, visul lor a fost transformat în coșmar de uruitul tancurilor sovietice, care în ziua de 30 august 1944 "eliberau capitala României de sub ocupația fascistă". A doua zi, evenimentul era sărbătorit la Moscova prin ritualul salvelor de tun trase în cinstea victorioasei armate sovietice.

Cât despre un armistițiu cu România, acesta va fi semnat abia la 12 septembrie. Până la acea dată România și Uniunea Sovietică s-au aflat în stare de război cu toate consecințele care decurg din această situație. Armata roșie, în marșul ei glorios spre Berlin, "cucerea" teritoriul țării, "elibera" orașe, "lua pradă de război" de la inamic și "captura" prizonieri din rândul armatei române, căreia, prin "Înalt Decret Regal", i se ordonase să nu mai lupte!!!

Prin capitularea necondiționată a României, Rusia bolșevică realiza două obiective de o importanță deosebită, menite să-i netezească drumul spre supremația mondială. Primul, de natură strategică, oferea armatei roșii posibilitatea să facă un nesperat salt, cu eforturi minime, de pe linia Iași-Chișinău până la porțile Budapestei. La această performanță militară de proporții o contribuție, deloc neglijabilă, a avut-o sprijinul oferit "cu generozitate" de România, care a angajat, cu pierderi considerabile de vieți omenești, toată armata română din interior (275.000 de oameni) la efortul de pătrundere a comunismului în inima Europei. Cel de-al doilea obiectiv era de natură politică. Prin comunizarea României se crea precedentul apariției statelor satelite ale Uniunii Sovietice. Ideea scindării Europei în "zone de influență" nu numai că prindea astfel contur, dar făcea primul pas spre înfăptuire. Ceea ce însă îi lipsea acestei idei era acceptarea ei de către Aliați. Cel puțin în faza incipientă a dezbaterilor pe această temă, Statele Unite și Anglia nu vorbeau la unison.

În Statele Unite, ideea scindării Europei în zone de influență era percepută în mod diferit din perspectiva celor trei factori care aveau un cuvânt de spus în orientarea și adoptarea deciziilor de politică externă: mentalitatea poporului american, Departamentul de Stat și Casa Albă.

"Poporul american – scrie Nicolae Baciu în *Agonia României* –, popor de emigranți, avea oroare înnăscută față de «zonele de influență». Acestea erau pentru ei sinonime cu sclavia, cu servitutea. Era exploatarea fără milă a omului și a popoarelor. Era condamnarea la un colonialism sălbatic. Zonele de influență erau negarea tuturor principiilor care stau la baza vieții și filosofiei politice americane. Ele reprezentau negarea cea mai abjectă a democrației. Zonele de influență erau negarea tuturor principiilor formulate de Charta Atlanticului, principii pentru care poporul american intrase în război și lupta curajos pe câmpurile de bătaie".

Concepția politică a secretarului de stat Cordell Hull, exprimată cu fermitate și consecvență de-a lungul celor doisprezece ani cât a deținut această înaltă funcție în administrația Roosevelt, a fost în deplină concordanță cu vederile și starea de spirit a poporului american. "Întreaga politică a acestuia – scrie în continuare Nicolae Baciu – era bazată pe justiție, pe dreptul popoarelor la autodeterminare, pe o securitate colectivă, nu pe aranjamente regionale, pe zone de influență. Această politică clară, cinstită și generoasă a fost clar și categoric exprimată de Cordell Hull la Conferința Miniștrilor de Externe de la Moscova în 1943. "În memoriile sale (*Memoirs of Cordell Hull*, New York, 1948), secretarul de stat afirmă această poziție în termeni lipsiți de echivoc: "Eu am fost categoric împotriva împărțirii Europei sau a unei părți a ei în zone de influență. M-am opus în modul cel mai categoric contra lor (reprezentanților Angliei și Uniunii Sovietice, Anthony Eden și Veaceslav Molotov – n. n.) la Conferința de la Moscova".

Pentru Departamentul de Stat, existența unei înțelegeri între Churchill și Stalin, prin care Europa de răsărit era cedată rușilor, era un fapt cunoscut și nu a fost tratată cu indiferență. Neobositul cercetător, Nicolae Baciu, autorul lucrării citate mai sus, *Agonia României*, scoate la lumină, din arhivele americane, un document care lămurește poziția americană în problema zonelor de influență și a cedării către ruși a Europei de răsărit, în legătură cu care scrie:

"Pentru a împiedica consumarea intențiilor lui Churchill de a ceda Europa de răsărit rușilor, Adolf Berle jr., asistentul secretarului de stat, într-un raport făcut șefului său, Cordell Hull, se ridică viguros contra zonelor de influență proiectate: «America nu trebuie să-și sacrifice reputația ei de a promova o politică de moralitate în problemele internaționale, în opoziție cu principiul cinic, de mercantalism, al englezilor și de naționalism al rușilor». Sub președenția lui Adolf Berle jr., comitetul politic al Departamentului de Stat adoptă chiar la 6 octombrie 1944 – pe când Churchill își pregătea valizele pentru vizita sa istorică la Moscova, ca să vândă Europa de Răsărit lui Stalin – o rezoluție în care se fixează și de definește politica de urmat a Statelor Unite în estul Europei. Se formulează astfel o politică americană independentă de aceea a englezilor și a rușilor. Noul director al diviziei afacerilor Europei de est, Charles Bohlen, formulează chiar o declarație de principii bazată pe Charta Atlanticului. La puncul 1 al acestei frumoase, morale și romantice «Declarații» se prevede, în litere capitale, principiul autodeterminării popoarelor: «Dreptul popoarelor de a alege și menține, fără nici un amestec exterior, sistemul politic, social și economic pe care îl doresc, atâta vreme cât această politică a lor nu amenință pacea și securitatea altor țări». Președintele Roosevelt a primit «Declarația» la 13 octombrie 1944, la patru zile după vânzarea României de către Churchill la Moscova (9 octombrie 1944, la Kremlin). O fi citit președintele Roosevelt documentul? În tot cazul, el nu afost publicat și se găsește, prăfuit și îngălbenit de vreme, printre hârtiile Comitetului de formulare a politicii Departamentului de Stat".

Înainte de a vedea care a fost reacția Casei Albe în problema divizării Europei în zone de influență, să ne reamintim ce s-a pus la cale în acea nefastă zi de 9 octombrie 1944 la Moscova, între Churchill și Stalin. Îninte însă de relatarea acelui tragic eveniment pentru țara noastră, sunt utile câteva precizări cu privire la consecvența oamenilor politici, îndeosebi a acelora care, în momente cruciale ale istoriei, hotărăsc soarta popoarelor. Temperamentul vulcanic al lordului Randolph Henry Spencer Churchill și convingerile sale politice l-au determinat să ia o atitudine violentă față de preluarea puterii de către bolșevici în Rusia țaristă. "Asasini", "barbari", "criminali" erau calificativele cu care aristocratul englez îi împroșca pe noii stăpâni de la Kremlin. În 1919, în calitate de ministru de Război în cabinetul britanic, preconiza o acțiune de exterminare totală a bolșevicilor, folosind gaze de luptă. "Comunismul este o epidemie mult mai periculoasă decât ciuma și tifosul, afirma el în *Illustrated Saturday Herald* din 25 ianuarie 1920. Caracterizând filosofia politică a lui Churchill, biograful său oficial, Martin Gilbert, scrie în *Churchill. Official Biography*, Oxford University Press: "«Bolșevic» era sinonim cu «sângeros» și «masacru în masă». Bolșevismul este «dușmanul de moarte al omenirii», ei sunt «vampiri setoși de sânge». Politica lor este «o combinație nebună de criminalitate și de animalitate». Conducătorii bolșevicilor, «o asociație de ratați și criminali»". Anticomunismul lui Churchill este la fel de categoric și în ajunul izbucnirii celui de-al doilea război mondial. La 27 ianuarie 1937, în *Sunday Chronicle*, el considera comunismul "tot atât de periculos ca și nazismul lui Hitler". În octombrie 1944, însă, din convingerile sale anticomuniste nu mai rămăsese nimic. Dimpotrivă, acordul încheiat cu dictatorul de la Kremlin nu a fost rezultatul unor negocieri dure, în urma cărora a fost nevoit să cedeze, acceptând ideea zonelor de influență pentru Europa postbelică. Această nefericită idee, cu consecințe tragice, în principal pentru România, i-a aparținut în totalitate lui Churchill. Dar iată cum relatează însuși autorul acestui odios târg, în volumul VI din memoriile sale (*The Second World War*), intitulat *Triumph and Tragedy*, scena "vânzării" Europei de est din noaptea zilei de 9 octombrie 1944:

"Am sosit la Moscova în după-amiaza de 9 octombrie. La zece seara, am avut prima noastră întrevedere importantă la Kremlin. După ce am convenit să invităm pe polonezi, cum momentul era favorabil pentru souționarea și a altor probleme, am zis: «Hai să aranjăm afacerile noastre în Balcani. În ceea ce privește Marea Britanie și Rusia, ce-ai spune dacă ți-ar reveni o predominanță de 90 la sută în România, iar noi am avea 90 la sută control în Grecia, și am merge cu 50/50 în Iugoslavia?». În timp ce propunerea mea era tradusă, am luat o jumătate de coală de hârtie și am

Gabriel CONSTANTINESCU

(continuare în pag. 6)

AMĂGIRI & DEZAMĂGIRI

(urmare din pag. 5)

scris: România: Rusia 90%, ceilalţi 10%; Grecia: Marea Britanie 90% (în acord cu U.S.A.), Rusia 10%; Iugoslavia: 50/50%; Ungaria 50/50 %; Bulgaria: Rusia 75%, ceilalţi 25%.

Roumania
Russia 90%
The others 10%
Greece Gt Britain (in accord with U.S.A.) 90%
Russia 10%
Yugoslavia 50/50%
Hungary 50/50%
Bulgaria Russia 75%
The others 25%

Am împins această hârtie lui Stalin, care între timp asculta traducerea. A urmat o scurtă pauză. Apoi Stalin a luat creionul său albastru şi a făcut un *large tick*, un mare O. K., şi mi-a restituit hârtia. Totul s-a tranşat în mai puţin decât ar fi fost necesar să te aşezi pe un scaun. După aceea a urmat o lungă pauză. Hârtia stătea la mijlocul mesei. In cele din urmă, rupând tăcerea, am zis: «Nu se va părea oare prea cinic dacă se va afla că am dispus de soarta a milioane de oameni într-o manieră atât de neobişnuită? Hai să ardem această hârtie». «Nu, mi-a răspuns Stalin, ţine-o la dumneata»" (traducerea scenei de la Kremlin a fost preluată din cartea lui Nicolae Baciu, *Yalta şi crucificarea României*, Editura Europa, Roma, 1983).

Dacă ideea "zonelor de influenţă" era total străină mentalităţii şi stării de spirit a poporului american, iar Departamentul de Stat o respingea cu autoritatea şi prestanţa instituţiei care hotăra politica internaţională a Statelor Unite, nu tot acelaşi lucru se poate spune despre orientarea administraţiei Roosevelt. Cu excepţia, secretarului de stat Cordel Hull, singurul membru al guvernului care considera crearea zonelor de influenţă ca fiind imorală şi contrară idealurilor poporului american, toţi ceilalţi colaboratori apropiaţi ai preşedintelui Roosevelt manifestau un ataşament nedisimulat faţă de Uniunea Sovietică şi de ideologia comunistă. Cât priveşte nivelele inferioare ale administraţiei prezidenţiale şi ale departamentelor, acestea colcăiau de agenţi comunişti, care informau Moscova de tot ce se petrecea în tainiţele "aliatului" american.

Înainte de a pleca la Moscova, Churchill l-a încredinţat pe Roosevelt despre intenţia sa şi i-a cerut să-i comunice lui Stalin că vizita sa are loc cu deplinul acord al Casei Albe. "Să urmărim acum – scrie Nicolae Baciu în *Yalta şi crucificarea României* – reacţia lui Roosevelt faţă de conferinţa de la Moscova şi de telegrama primită. Mai întâi, de reţinut faptul extraordinar, de necrezut: înainte de plecarea lui Churchill la Moscova, Roosevelt intenţiona să-i dea o procură – nu mandat – pentru a vorbi şi în numele său cu Stalin. Aşa cum scrie istoricul Arthur Schlesinger în *The Origin of the World War*, Roosevelt a pregătit şi o telegramă în acest sens, oprită în ultimul moment de Harry Hopkins (omul de încredere al preşedintelui Roosevelt în probleme de politică externă – n. n.), care şi-a dat seama de consecinţe. Aşadar, preşedintele celui mai mare şi mai puternic stat din lume, cu ambasador la Moscova, cu ministru de Externe, cu un vice-preşedinte, s-a gândit să transmită dreptul exclusiv şi «intuitu personae» acordat lui prin Constituţie de poporul american, care îl alesese, unui şef de stat străin. Să lase unui străin, unui englez, oricât ar fi fost acesta de genial, să decidă singur, cu procură, asupra intereselor Statelor Unite în această parte a lumii. Nu arăta oare chiar şi numai acest fapt starea sănătăţii lui Roosevelt, mai ales deteriorarea ei cu şase luni înainte de moarte? Juridic, constituţional o asemenea procură era o aberaţie, iar pe plan politic o greşeală, o ruşine şi o umilinţă. Harry Hopkins şi-a dat seama şi a oprit telegrama. În schimb, i-a cerut lui Stalin ca, la şedinţe şi întrevederi, să participe şi Harriman (ambasadorul american la Moscova – n. n.), în calitate de observator. Partajul nu s-a făcut la şedinţele la care a participat Harriman, ci la reuniunile *tête-à-tête*. Dar ambasadorul american a fost pus la curent în ziua următoare.

Răspunzând telegramei comune din 10 octombrie, Roosevelt telegrafiază celor doi (la data de 12 octombrie) că e nespus de bucuros (*most pleased*) că s-au putut înţelege. Această telegramă a fost trimisă la trei zile după ce Harriman îl informase pe preşedintele USA asupra acordului privitor la zonele de influenţă. În telegramă apare chiar şi expresia «zone de influenţă». Roosevelt îi răspunde lui Harriman, la 12 octombrie, următoarele: "În acest moment, interesul meu în Balcani priveşte numai măsurile practice necesare pentru a împiedica, în viitor, ca aceste ţări să mai intre într-un război internaţional". Fără comentarii!

Poate că răul cauzat Europei de est în general şi României în special de târgul încheiat de Churchill cu Stalin ar fi putut fi limitat dacă Cordell Hull ar fi ştiut ce se pusese la cale la Moscova pe 9 octombrie. Dar Departamentul de Stat a fost ţinut în afara contactelor Churchill-Stalin-Casa Albă. Când a aflat ce s-a întâmplat de fapt, fără ştirea sa, omul care servise timp de doisprezece ani interesele Statelor Unite în politica externă, după alegerile din noiembrie 1944, când Roosevelt a fost ales preşedinte pentru a patra oară, umilit, indignat şi dezgustat de politica Casei Albe, şi-a dat demisia, nevoind ca numele său să fie asociat cu greşelile acesteia. S-a mers atât de departe cu ingratitudinea încât personalităţii care trasase liniile directoare ale politicii externe a Statelor Unite mai bine de un deceniu nici nu i s-a adus la cunoştinţă că va avea loc o conferinţă la Yalta! "Mie – scria el în memoriile sale – nu mi-a vorbit nimeni de Yalta, nici înainte, nici în timpul conferinţei şi nici după aceea".

Toate faptele şi datele relatate mai sus conduc la concluzia de necontestat că împărţirea Europei în "zone de influenţă" s-a făcut cu deplinul acord al preşedintelui Roosevelt, care, prin poziţia sa de conducător al celui mai puternic stat în cel de-al doilea război mondial, poartă toată responsabilitatea morală, politică şi materială pentru modul în care a fost croit destinul omenirii la sfârşitul acestuia. Cât priveşte ţara noastră, în ianuarie 1945, înainte de a pleca la Yalta, el afirma categoric în faţa unor senatori îngrijoraţi de soarta Europei răsăritene: "Forţele de ocupaţie deţin întreaga putere în zonele luate în stăpânire. Ele vor evita conflictele. Ruşii deţin puterea în Răsăritul Europei. Ar fi de neconceput să stricăm relaţiile cu ei din această pricină. Singurul drum de urmat este să folosim influenţa ce ne-a rămas pentru a ameliora situaţia".

Conştient de caracterul infam al înţelegerii cu Stalin din noaptea de 9 spre 10 octombrie 1944, în memoriile sale Churchill vrea să facă istoria să creadă că "avem de-a face doar cu aranjamente imediate pe timp de război". Ideea a fost preluată de "istoricii de casă", care au mers până acolo încât au fixat la o durată de trei luni valabilitatea aplicării "procentelor"! Şubrezenia încercării de a cosmetiza această oribilă crimă politică va ieşi curând la iveală. În memoriile sale, doctorul Moran, medicul personal al lui Churchill, relatează o discuţie avută cu ilustrul său pacient în 1953. Tema: evenimentele de la Moscova din octombrie 1944. După ce abandonează subterfugiul "zonelor de influenţă provizorii", următoarea frază scoate în evidenţă tentaţia unor oameni politici, pe care istoria i-a aşezat acolo unde nu trebuia în anumite momente cruciale, de a se crede înzestraţi cu atribute demiurgice şi îndreptăţiţi să hotărască destinul semenilor lor: " Noi am făcut tocmeala pe loc, Charlie, şi numai în câteva minute. Vezi, oamenilor mari din conducere li se îngăduie să săvârşească asemenea lucruri, altora nu". Aşadar, mărimile pot să facă asemenea acorduri, pot să dispună de viaţa a milioane de oameni, fără a da socoteală nimănui. Nici măcar Istoriei, fiindcă şi ea poate fi uşor falsificată!

(va urma)

CUVINE-SE...

O ÎNDREPTARE

Am în faţă HRISOVUL întocmit cu prilejul terminării şi sfinţirii MONUMENTULUI ridicat în amintirea foştilor deţinuţi politici din penitenciarul AIUD, pe care bunul Dumnezeu i-a chemat dincolo, în Împărăţia Lui, după o rânduială numai de El ştiută.

Figurează în acest Hrisov şi nume de mireni, şi nume de prelaţi – mai mari sau mai mici.

Nu este însă citat numele celui care trebuia să se afle înscris la loc de cinste – poate chiar în fruntea listei. El, în marea lui modestie, n-a făcut caz de faptul că din banii lui s-a pus piatra de temelie a Monumentului! Scăpat din închisorile comuniste, a reuşit să fugă peste ocean, şi acolo, pornind de la muncile cele mai de jos, a pus ban pe ban, strângând în cei cincisprezece - douăzeci de ani de muncă o frumoasă sumă, adesea înfrânându-se şi mâncând o singură dată pe zi.

În anul 1992, ştiindu-se bolnav incurabil, trimite în ţară suma de 50.000 (cincizeci de mii) de dolari, treizeci de mii destinaţi ridicării unei biserici studenţeşti la Timişoara şi douăzeci de mii pentru Monumentul ce urma să se înalţe la Aiud. *Numai şi numai aşa a putut să se înceapă ridicarea acestui Monument.*

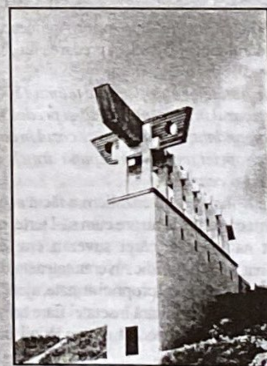
Din banii pe care şi-i oprise, a fost plătit sicriul plumbuit cu care a fost adus în ţară, transportul acestuia până în comuna natală de lângă Braşov, cheltuielile de îngropăciune şi un modest monument funerar, aşa cum lăsase el scris.

Datoria noastră, a celor rămaşi în viaţă, era ca undeva, într-un colţ mai retras, cât mai retras, să scriem, atât pe Monument, cât şi pe Hrisovul mai sus amintit, numele celui care a murit acolo departe, gândindu-se la cei vii sau morţi rămaşi în Patrie.

Dumnezeu să te aibă în paza Lui, TRAIAN MIRICĂ. Şi iartă-i pe cei care deja te-au uitat!

Ştefăniţă Danciu
AFDP - Timişoara

P.S. Niciodată însă, nu este prea târziu...

VENIAMIN GUGA

10 iulie 1921 – 21 decembrie 2002: iată arcul de timp în care s-a împlinit viaţa profesorului Veniamin Guga, fiu al Cernăuţilor (unde, ca elev de liceu, a devenit şi "frăţior de cruce", împărtăşind de timpuriu crezul creştin şi naţional al celei de-a doua generaţii legionare), adoptat de Vatra Dornei după noua răpire a Bucovinei de Nord (pe care nu avea s-o mai revadă decît spre sfîrşitul vieţii, dar pe care a purtat-o în suflet ca pe cea mai de preţ comoară a trecerii lui prin veac), luptător în cruciada antibolşevică şi mîndru de statutul său de veteran de război, întemeietor după 1989 (alături de neobosita sa soţie, Taţiana Vlad Guga, fostă şefă a cetăţuii de fete de la Cernăuţi, soră a părintelui Mircea Vlad, deţinut politic în anii stalinismului) al filialei "Arboroasa" a Asociaţiei "Pro Basarabia şi Bucovina", dar şi fidel cititor, sprijinitor şi răspînditor al *Punctelor cardinale*, timp de 12 ani, pe meleagurile bucovinene.

S-a stins pe neaşteptate, fulgerat de o boală necruţătoare, lăsîndu-şi nemîngîiaţi fiul, soţia şi camarazii. Dumnezeu să-l odihnească în ceata drepţilor Săi şi să aline inimile celor ce i-au fost apropiaţi.

SFÎNTUL IOAN AL CRUCII ÎNTR-O VIZIUNE ORTODOXĂ

RĂSPUNS UNOR SUSPICIUNI NELEGITIME

Publicarea în numărul pe decembrie 2002 a unor fragmente (în spaniolă și română) din poezia lui San Juan de la Cruz (Sfîntul Ioan al Crucii), mistic carmelitan din secolul al XVI-lea, colaborator apropiat al Sfintei Teresa de Jesús (Teresa de Ávila) în reformarea Ordinului "Desculților", beatificat în 1675 de Papa Clement X, canonizat în 1726 de Papa Benedict XIII și declarat "Doctor al Bisericii" (romano-catolice) în 1926 de Papa Puis XI, a stîrnit, în anumite cercuri ultraortodoxe (monastice și nu numai), nedumeriri cu privire la linia ortodoxă a revistei *Puncte cardinale*. Nu putem decît să reamintim că noi nu confundăm religia cu cultura, pe de o parte, și că nu respingem necondiționat zestrea de spiritualitate a catolicismului, pe de altă parte. Sîntem ortodocși, promotori și apologeți fideli ai valorilor Ortodoxiei, refractari concesiilor dogmatice sau compromisurilor ideologice, dar nu pierdem din vedere ansamblul Europei creștine, nici necesitatea unui ecumenism principial. Literatura mistică a creștinismului este relevantă – chiar dacă în măsuri diferite – în toate înfățișările ei, iar în cazul de față nu este vorba doar de dimensiunea *teologică*, ci și – la fel ca în privința *Divinei Comedii* a lui Dante Alighieri (a cărei nouă versiune românească a fost găzduită ani de-a rîndul în paginile *Punctelor cardinale*, fără să fi trezit vreo suspiciune...) – de dimensiunea *estetică* a creației respective (un San Juan de la Cruz și un Fray Luis de León fiind considerați, de multe autorități în domeniu, cei mai mari poeți lirici de limbă spaniolă și cei mai mari poeți sacri ai Apusului, așa cum Spania creștină și imperială a fost, pînă spre sfârșitul secolului al XVII-lea, marele bastion religios și cultural al Contrareformei, iar despre castiliană s-a spus, nu fără dreptate, că este *lengua para hablar con Dios*). Cum am mai spus-o și altădată*, dacă *unirea* Bisericilor tradiționale pare mai degrabă o utopie, *unitatea* lor este, în schimb, posibilă și necesară, ca front comun împotriva adversarilor generici ai lui Hristos, tot mai mulți, mai puternici și mai insidioși în lumea contemporană. În acest context, avem datoria să ne cunoaștem reciproc și să colaborăm atît cît este cu putință – iar aceasta nu constituie în primul rînd o datorie a unora față de alții, ci *o datorie a tuturor față de Hristos*, pe Care-L mărturisim și întru Care ne regăsim laolaltă, dincolo de toate cecitățile istoriei.

Pe lîngă această poziție principială, se cade arătat că poezia Sfîntului Ioan al Crucii (și ansamblul operei sale mistice, cu vestitele comentarii în proză ale marilor poeme) nu este deloc în divergență ireductibilă cu monumentele literare ale misticii răsăritene, iar una dintre rădăcinile viguroase ale doctrinei lui se trage fără îndoială din opera marelui teolog mistic bizantin Dionisie [Pseudo-]Areopagitul, ținînd de creștinismul auroral al primului mileniu, în virtutea căruia și putem vorbi (încă) de o "creștinătate europeană", cu nostalgia legitimă a unității pierdute, dar și cu nădejdea vie a triumfului Crucii de la Răsărit și pînă la Apus.**

Că lucrurile stau așa și nu altfel, și că mistica sanjuaniană reprezintă, dincolo de granițele confesionale, o experiență spirituală majoră, imposibil de ignorat într-o istorie onestă a literaturii mistice creștine, aduce întăritoare și autorizată mărturie și un teolog de talia regretatului NICHIFOR CRAINIC (1889-1972), mentor al neobizantinismului gândirist (botezat de unii chiar "ortodoxism") și restaurator recunoscut al teologiei românești în duhul patristicii răsăritene*, din al cărui *CURS DE TEOLOGIE MISTICĂ***** am extras paginile de dreaptă prețuire pe care le reproducem alăturat, sub titlul redacțional "Purificările mistice în opera Sfîntului Ioan al Crucii" – extrase incluse și în anexele volumului Sfîntul Ioan al Crucii, *Integrala operei poetice, cu textul spaniol original și cu fragmente din comentariile teologice în proză*, în curs de apariție la Editura Christiana din București (însoțit de numeroase note și comentarii, deopotrivă istorice, filologice și teologice, din perspectiva unei ortodoxii necomplexat cuminecătoare).**

Răzvan CODRESCU

* *Cf.* "Sensul unității creștine", publicat concomitent în *Puncte cardinale*, anul VI, nr. 7/67, iulie 1996, p. 1, și în *România liberă*, serie nouă, nr. 1926, 27 iulie 1996, p. 2, iar ulterior inclus în vol. *Spiritul dreptei. Între tradiție și actualitate* (Ed. Anastasia, Buc., 1997, pp. 94-99) și, cu adaosuri, în vol. *Exerciții de "reacționarism". Între* zóon politikón *și* homo religiosus (Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1999, pp. 121-126). A se vedea, în același sens, și recenta culegere *Recurs la Ortodoxie* (Ed. Christiana, Buc., 2002), mai ales prefața și secțiunile "În căutarea Europei pierdute" și "Cultură și spiritualitate".

** *Cf.* Sfîntul Dionisie Areopagitul [secolele V-VI], *Opere complete, cu Scoliile Sfîntului Maxim Mărturisitorul*, trad. rom. Dumitru Stăniloae, Ed. Paideia, Buc., 1996 (ediție și traducere românească preferabile celor mai vechi, realizate în anii '30 de Cicerone Iordăchescu și Theofil Simenschy).

*** "Nichifor Crainic este cel dintîi teolog român din epoca modernă a istoriei noastre care scoate teologia din cercul strîmt și ocolit al specialiștilor, prezentînd-o, într-o formă impunătoare, atențiunii generale a lumii intelectuale. [...] Nichifor Crainic înnoiește prin reactualizarea tradiției într-o teologie care se mulțumea cu cîteva coji din această tradiție, primite pe calea și de multe ori prin interpretarea ocolită a teologiilor apusene", săvîrșind "o adevărată restaurare a teologiei românești în duhul ortodox" (Dumitru Stăniloae, în *Gândirea*, an XIX, nr. 4, aprilie 1940).

**** Nichifor Crainic, *Curs de teologie mistică* [Prelegerea a X-a: pp. 190-208; Prelegerea a XI-a: pp. 212-218], apărut prin grija studentului Buzea R. Neagu, la Imprimeriile clandestine Nicauri, Prahova, în 1941, după varianta litografiată de C. Ionescu – ediție ulterior multiplicată și în exil. Am actualizat ortografia, am îmbunătățit punctuația, am unificat regimul titlurilor și numelor proprii citate, am eliminat tacit erorile evidente sau redundanțele din sursa menționată. Parantezele drepte din textul tipărit aici constituie compliniri redacționale, spre lămurirea cititorilor mai puțin avizați.

NICHIFOR CRAINIC

PURIFICĂRILE MISTICE ÎN OPERA SFÎNTULUI IOAN AL CRUCII

Dintre toți scriitorii spirituali ai Apusului, Juan de la Cruz sau Ioan al Crucii, cum i-am putea spune pe românește, e acela care înfățișează mai adîncit și mai sistematic doctrina purificării. Teolog de o vastă știință în specialitatea noastră [literatura religioasă și mistică], el cunoaște învățătura răsăritenilor, pe care o folosește, precum și aportul occidentalilor de pînă la vremea sa. Doctrina pe care o formulează se sprijină pe Dionisie [Pseudo] Areopagitul și pe Magistrul [Meister] Eckart îndeosebi. Lucrul acesta, care nu e greu de observat cînd îi citești opera, îl recunoaște și P. Pourrat, care zice: "El a citit scrierile dionisiene; a citit fără îndoială și pe misticii germani și flamanzi; uneori pare că le reproduce expresiile"(1). Noi credem mai mult, și anume că în concepția sa de viață spirituală, de un purism absolut și de un rigorism fără egal, influența Magistrului Eckart e considerabilă. O lucrare specială de spiritualitate comparată ne-ar putea arăta măsura justă a acestei influențe. Purismul acesta, care are în vedere numai contemplația ca atare, fără amestecul a ceea ce se numește în mistică "faptele extraordinare", familiar autorului german și celui spaniol, își are originea comună în Dionisie. Dionisie fixează însă numai premisele acestui purism. Magistrul Eckart, pornind de la ele, și după dînsul Juan de la Cruz, dezvoltă această idee pînă la ultimele ei consecințe.

Noi am afirmat că viața mistică are un caracter teandric, în a cărui desfășurare factorul omenesc se împletește și colaborează necontenit cu factorul dumnezeiesc. Încă din vechime, autorii noștri spirituali îi împart pe cei dedicați desăvîrșirii în *activi* și *contemplativi*. *Activ* e cel care se nevoiește ascetic pentru a ajunge la harul contemplației; *contemplativ* e cel care a ajuns să se bucure de acest har. În terminologie tehnică, *activă* se numește partea de străduință a nevoinței omenești, iar *pasivă* se numește acțiunea Duhului Sfînt, pe care misticul o primește sau numai o suferă. Și cum viața mistică se desfășoară necontenit sub acțiunea harului, care sporește în măsura efortului personal, putem vorbi de o parte activă și de o parte pasivă chiar atunci cînd ne ocupăm de faza purificării.

Juan de la Cruz deosebește astfel două mari categorii de purificări: *purificarea activă* și *purificarea pasivă*. Despre cea dintîi tratează în cartea *Suișul Carmelului* [*Subida del Monte Carmelo*]; despre cea de-a doua în cartea *Noaptea întunecată* [*Noche oscura del alma*]. Am arătat altădată că între cele trei faze ale vieții spirituale nu există limite riguroase și că purificarea, bunăoară, e o lucrare care, dacă începe în faza întîi, se continuă totuși și la cei care progresează, și la cei care se desăvîrșesc.

Dacă prin botez se recapătă neprihana paradisiacă și dacă nevoințele ascetice năzuiesc la menținerea acestei neprihane, ferind-o de păcatele personale de după botez, aceasta are în vedere contemplația unitivă. Atingerea nemijlocită a lui Dumnezeu nu e cu putință decît în desăvîrșită neprihană a sufletului. A realiza această neprihană înseamnă, cu alte cuvinte, a goli sufletul de orice conținut introdus în el din lumea creaturală. "Eliberarea de lumea sensibilă și de lumea intelectuală" precum și "renunțarea la orice știință"(2) sînt, după Dionisie, stadiile acestei lucrări de purificare. "A fi gol de tot ce e creatural înseamnă a fi plin de Dumnezeu și a fi plin de ceea ce e creatural înseamnă a fi gol de Dumnezeu" – zice Magistrul Eckart. Această despuiere spirituală, această golire lăuntrică, misticul german o concepe într-un sens radical și absolut. Un suflet gol de orice conținut creatural devine *simplex unum*, se reîntoarce la simplitatea primară, asemenea cu Dumnezeu. Unirea mistică sau nașterea lui Dumnezeu în suflet e *simplex unum* în *simplex unum*, nuditate în nuditate sau puritate în puritate. Această întoarcere din lume, această intrare a sufletului în propria lui ființă, e o confundare în tăcerea primordială. *Wesen ist Schweigen*, ființa e tăcere. Tăcerea aceasta e ceva care se poate socoti ca o suspendare a conștiinței de sine. Fiindcă, dacă e ceva pe care nici nu-l cunoaștem în natura lui intimă, acesta e sufletul nostru, zice Magistrul Eckart. Sufletul nu se cunoaște pe el însuși. Învățătura aceasta o găsim exprimată într-un fel asemănător la mulți dintre Părinții Bisericii. După doctrina lor, noi nu avem o cunoaștere limpede despre starea sufletului nostru. Nimeni nu știe dacă e vrednic sau dacă e nevrednic, decît dacă Dumnezeu îi descoperă în mod special lucrul acesta. Dar aici, la Sfinții Părinți, e vorba mai ales de conștiința despre propria noastră valoare morală, conștiință ce se zbate în incertitudine pînă la verdictul dumnezeiesc asupra acestei valori morale. La Eckart, sensul acestei necunoașteri de sine privește însăși natura ființei spirituale. În domeniul acestei pure necunoașteri sau tăceri primordiale se petrece unirea mistică. Pentru a ajunge la ea, e necesară acea golire radicală de conținut a sufletului. Dacă sufletul e în contact cu Dumnezeu prin *adîncul* lui, prin natura sa pură și inefabilă, el e în contact cu lumea prin cele cinci simțuri și prin cele trei facultăți psihologice ale vechii științe despre suflet; inteligența, memoria și voința. Acestea sînt căile prin care senzațiile, imaginile și reprezentările lumii din afară intră și se depozitează în suflet. Acest conținut ne spune ceea ce este lumea, iar nu ceea ce este Dumnezeu. Dumnezeu, după doctrina lui Dionisie, nu e nimic din ceea ce reprezintă acest conținut venit din lume. Pentru a ajunge la El, trebuie să golim sufletul de conținutul creatural. În operațiile purificării sîntem, cu alte cuvinte, pe calea Teologiei negative: Dumnezeu fiind altceva decît tot ceea ce este și se conține în sufletul nostru ca senzații, ca imagini și reprezentări ale lumii creaturale, trebuie să ne desfacem treptat de acest conținut.

Purificările, așa cum le sistematizează Juan de la Cruz – și aici e vorba de purificările active, – vor fi, prin urmare, de două feluri: 1) *purificări privitoare la simțuri* și 2) *purificări privitoare la facultățile superioare*.

Purificările active privitoare la simțuri se numesc în terminologia personală a misticului spaniol: *Noaptea simțurilor*. Purificările active privitoare la facultățile superioare se numesc: *Noaptea spiritului*.

Termenul acesta de *noapte*, care derivă ideologic din concepția dionisiană despre "întunericul divin", nu are, desigur, și mai ales în faza purificărilor active, sensul de "întuneric divin". Cu alte cuvinte, "noaptea simțurilor" și "noaptea spiritului" nu înseamnă, cel puțin în această fază, o cufundare a lor în orbitoarea lumină divină. "Noapte" are aici înțelesul de negațiune a funcțiunilor sensibile și a funcțiunilor psihologice în raportul lor cu lumea. "Noapte" înseamnă acea golire, acea evacuare a conținutului sufletesc provenit din lumea creaturală. "Noaptea" e termenul ultim al purificărilor active, când simțurile retrase din contactul cu lumea și facultățile psihologice deșertate se găsesc în plin vid sau în suspensie. "Noapte" înseamnă mortificare. Iar mortificarea e unul dintre termenii cei mai

(continuare în pag. 8)

PURIFICĂRILE MISTICE ÎN OPERA SFÎNTULUI IOAN AL CRUCII

(urmare din pag. 7)

des întâlniți în literatura ascetică răsăriteană. Toată *Scara Paradisului* a lui Ioan Climax e străbătută bunăoară de termenul acesta, care e însăși tema lucrării.

Dar înainte de a expune ideile lui Juan de la Cruz asupra purificărilor, e locul să ne întrebăm mai de aproape: care e rațiunea mortificării? Fie a mortificării simțurilor, fie a mortificării spiritului. Răspunsul la această întrebare îl găsim la Sfântul Ioan Climax, în câteva pagini admirabile, unde el rezumă psihologia ascetică a Părinților bisericești.

Fiind vorba de înrîurirea sufletului asupra corpului și de înrîurirea corpului asupra sufletului, chestiune atît de importantă pentru viața ascetică, Sfîntul Ioan Scărarul(3) spune: "Unii cred că gîndurile ce se nasc în inimă pun în mișcare corpul și-l împing spre activități necurate. Alții susțin că simțurile și organele corpului fac să se nască în suflet gînduri necurate". Deci unii acuză sufletul, iar alții corpul de a fi izvorul patimilor, "fiindcă gîndurile rele nu alunecă în spirit decît prin vederea unui obiect plăcut, a unei frumuseți care izbește și orbește; printr-o simplă atingere de mînă; printr-un parfum pe care îl respiri; prin dulceața sunetelor pe care le auzi". În fața acestor păreri contrarii, Scărarul nu stă să aleagă. El știe că sînt patimi care, ivindu-se în suflet, bîntuie cu urgiile lor corpul; și mai știe că sînt altele care, pricinuite de corp, devastează sufletul (patimile pricinuite sufletului la cei retrași în mănăstiri sau în singurătăți). Observația lui e foarte justă, fiindcă cei dintîi trăiesc lumea prin senzație, iar cei din urmă o retrăiesc prin amintire.

În ce privește geneza și dezvoltarea unei patimi, Ioan Climax, rezumînd de asemenea doctrina patristică, deosebește o serie de momente psihologice foarte importante. Ele sînt următoarele: "*O întâie mișcare* a sufletului – ea e un fel de discurs simplu și nud precum și reprezentarea unui obiect, lucruri ce se petrec în imaginație; apoi *simpatia* spiritului pentru obiectul figurat de cugetare – ea e un fel de întreținere, sau mai exact o conversație între sufletul nostru și obiectul pe care îl consideră, fie că sufletul o face cu o intenție rea, fie că o face fără nici un gînd rău; apoi *consimțămîntul* pe care sufletul îl dă păcatului – el e o dragoste și o afecțiune care îl determină să voiască și să posede obiectul pe care și l-a reprezentat; apoi *captivitatea* – ea e violentarea inimii, care o tîrăște și o înlănțuie fără voia ei, sau e o legătură puternică și statornică, ce țintuiește sufletul și-l lipește de obiectul care l-a mișcat, făcîndu-l să piardă starea fericită de har și de neprihană; apoi *lupta* – e o egalitate de puteri pe care le întrebuințezi pentru a combate un dușman, astfel că un suflet angajat în luptă poate, după voință, să biruie sau să fie biruit; apoi, în sfîrșit, *patima* dezvoltată – ea e un viciu care demult s-a strecurat în sufletul nostru, a prins rădăcini și l-a călăuzit treptat într-un fel de obișnuință a fărădelegii, pe care sufletul o urmează cu plăcere, executînd cu ardoare tot ceea ce [aceasta] îi poruncește".

După acest proces analitic al genezei psihologice a unei patimi, Ioan Climax se întreabă asupra valorii morale a fiecăruia dintre momentele descrise. Prima mișcare, zice el, prin care sufletul, fără să vrea, primește impresia unui obiect, nu e desigur criminală. Reprezentarea lui în spirit nu e cu totul nevinovată. Consimțămîntul însă e un păcat care variază după efortul sufletului de a se împotrivi. Lupta e după rezultat: vrednică de pedeapsă sau de răsplată. Captivitatea are o valoare morală ce depinde de împrejurările în care s-a produs și de gradul de răutate al obiectului care ne captivează. Patima deplin formată, dacă nu e pedepsită în lumea aceasta, o așteaptă dincolo, cu siguranță, chinurile veșnice.

Dar concluzia pe care o trage Ioan Climax din această analiză e cu deosebire interesantă pentru psihologia ascetică: patima își are geneza în prima mișcare a sufletului; prin urmare, dacă suprimi această primă mișcare, ai suprimat în principiu patima însăși.

Afară de această cale a conștiinței clare, prin care patima se infiltrează și crește în suflet, el mai vorbește de una "mult mai subtilă", insinuantă, imperceptibilă și "fără durată de timp". E calea prin care aceleași senzații ale primei mișcări se strecoară înlăuntru pe sub atenție, pe sub conștiința clară, fără să ne dăm seama. Sînt lucrurile care cad direct în subconștient și se dezvoltă, libere de controlul nostru, în patimi.

Impresia primă sau senzația fiind însă geneza patimii, se impune purificarea trupească sau purificarea simțurilor. Tot astfel, ea trăind mai departe, ca amintire, în spirit, putând să facă să renască patima și în această nouă formă, se impune purificarea spiritului.

După aceste considerații, nu mai e nevoie să stăruim prea mult asupra *mortificării simțurilor*, a "nopții" lor sau a *purificării lor active*. Izolarea de lume, pe care o recomandă atât de insistent *Regulile* Sfîntului Vasile, o anume împietrire în indiferență a simțurilor față de tot ce vine atractiv din afară, controlul necontenit prin trăirea în ansamblul vieții cenobite și toată disciplina duhovnicească și liturgică duc la acea "moarte pentru lume" care e cea dintîi notă deosebitoare a ascezei. [...]

Juan de la Cruz, în consensul general al asceticii, prescrie insistent o anume disciplină de voință prin care să-ți aplici preferințele către lucrurile cele mai respingătoare în defavoarea celor mai atractive: "Căutați de preferință – zice el – nu ceea ce e mai ușor, ci ceea ce e mai greu; nu ceea ce e mai savuros, ci ceea ce e mai insipid; nu ceea ce place, ci [ceea ce] nu atrage; nu ceea ce mîngîie, ci ceea ce întristează; nu ceea ce odihnește, ci ceea ce pretinde trudă; nu ce e mai mare, ci ce e mai mic; nu ce e mai înalt și mai prețios, ci ce e mai josnic și mai disprețuit; nu dorința de ceva, ci indiferența pentru lucruri; nu căutați ceea ce lucrurile au mai bun în ele, ci ceea ce au mai puțin bun"(4).

Meditația asupra vremelniciei acestei lumi și asupra morții, pe care o recomandă mereu Ioan Scărarul, e unul dintre mijloacele suverane ale dezlegării de farmecul ispitelor venite din afară. Împietrirea simțurilor în indiferență totală e o poartă zăvorîtă în fața patimii, dar nu e totul. Pentru că patima, precum am văzut, poate să nască nu numai din senzație, ci și din instinct și din idee.

Instinctul e un impuls înnăscut naturii vii, prin puterea căruia această natură se conduce cu necesitate și fără deliberare spre țelurile ce-i sînt fixate. În regnul animal instinctul lucrează cu o regularitate fără greș și cu o putere care, dacă se manifestă în fiecare ins, nu aparține totuși insului, ci naturii biologice. Animalul nu e responsabil de instinctul care-i rînduiește în mod inconștient funcțiunile biologice. De aceea actele lui nu sînt nici morale, nici imorale, după învățătura lui Damaschin, care rezumă doctrina creștină. În om, însă, instinctul e subordonat spiritului. În om, după doctrina lui Nicolae Paulescu [*cf.* mai ales *Instincte sociale. Patimi și conflicte. Remedii morale*, 1905, reed. Ed. Anastasia, Buc., 1995], instinctul condus de voința liberă poate funcționa drept, ca în animal, sau poate degenera în patimă. Căci patima, definită în raport cu instinctul, e o deviere de la funcțiunea normală a lui. Instinctul foamei deviat poate deveni lăcomie; instinctul reproducerii deviat poate deveni desfrîu; instinctul posesiunii deviat poate deveni avariție. Și așa mai departe. Pe temeiul teoriei instinctelor formulată de Paulescu, s-ar putea clarifica în mare parte asceza. Funcționarea firească a instinctelor ne dă pe omul normal. Funcționarea abuzivă a lor ne dă pe omul pătimaș. Restrîngerea sau chiar suprimarea funcțiunilor normale ale instinctelor ne dă pe omul ascet. [...]

Să ne ridicăm acum din ordinea instinctelor în ordinea superioară a spiritului. Am văzut, după expunerea lui Ioan Climax, că nu numai senzația, dar și ideea poate să nască patima. Din această constatare decurge necesitatea *purificării spirituale*.

În ce constă *purificarea activă a spiritului* sau *noaptea spiritului* după Juan de la Cruz? Ea constă în golirea celor trei facultăți superioare ale lui de conținutul lor creatural. Aceste trei facultăți sînt, după psihologia veche, inteligența, memoria și voința. În ordinea creștină, le corespund cele trei virtuți teologice. Astfel, inteligenței îi corespunde credința; memoriei îi corespunde nădejdea; voinței îi corespunde dragostea. Cele trei facultăți sînt imaginea Sfintei Treimi în spiritul omenesc. Cele trei virtuți sînt puteri supranaturale care vor hrăni, ca să zicem așa, cu element divin cele trei facultăți sau organe ale spiritului. Această hrană supranaturală devine însă posibilă prin evacuarea conținutului lumesc din cele trei organe ale spiritului.

Pentru a înțelege *purificarea activă a inteligenței*, să ne reamintim metoda teologiei afirmative și a teologiei negative, făurită de Dionisie Areopagitul. Dumnezeu e tot ceea ce este, dar nu e nimic din ceea ce este. Sub raportul afirmativ, creaturile Îi seamănă; sub raportul negativ, însă, creaturile, chiar cele superioare, nu-I seamănă. Concluzia teologiei negative e că Dumnezeu e fără asemănare și mai presus de orice creatură. Inteligența noastră nu poate ajunge, prin urmare, în atingere nemijlocită cu Dumnezeu, pe calea afirmativă, adică acumulînd în ea ideile lucrurilor și orînduindu-le după logica rațiunii. Fiindcă aceste idei sînt în disproporție prăpăstioasă cu nemărginirea lui Dumnezeu. Astfel, conținutul afirmativ al inteligenței noastre e de natură mai mult să împiedice unirea cu Dumnezeu decît s-o înlesnească. Metoda negativă cere o eliberare de acest conținut. Cu cît inteligența e mai liberă, cu atît suirea ei va fi mai ușoară. Ea va renunța deci la operațiunile psihologice, care sînt proprii activității intelectuale obișnuite. Următorul pasaj – pe care îl citează Pourrat, și care, după părerea noastră, atestă cu evidență influența Areopagitului asupra lui Juan de la Cruz – justifică necesitatea metodei negative [apofatice]: "Pentru ca, în viața aceasta, inteligența să ajungă la unirea cu Dumnezeu, pe cît posibil, trebuie să-i aplicăm mijlocul propriu de unire, mijloc avînd o asemănare apropiată cu scopul. Observați bine că, dintre toate creaturile, fie superioare, fie inferioare, nici una nu oferă acest mijloc apropiat și nu posedă asemănarea care trebuie cu Ființa dumnezeiască. După teologi, toate au, e adevărat, o anume legătură cu Dumnezeu și sînt marcate de o urmă divină mai accentuată la unele decît la altele, după gradul lor de excelență; dar între ele și Dumnezeu nu e nici o legătură, nici o asemănare esențială. În realitate, distanța ce desparte Ființa divină de ființa creată e nesfîrșită; de aci neputința inteligenței de a pătrunde cu adevărat în Dumnezeu prin mijlocirea creaturilor, fie ele cerești sau pămîntești, pentru că le lipsește proporția și asemănarea"(5).

Sarcini declarate inutile, inteligența se va descărca pe rînd de reprezentările lucrurilor sensibile, de ideile lucrurilor inteligibile, de plăsmuirile imaginației. În purismul său, Juan de la Cruz elimină din inteligență chiar și faptele extraordinare care sînt viziunile miraculoase în forme sensibile sau viziunile interne imaginative. Toate acestea împiedică o unire pură cu Dumnezeu. Dar această golire totală a inteligenței nu înseamnă oare însăși distrugerea ei? Nu, fiindcă pe măsură ce ea se golește de conținutul firesc, în aceeași măsură ea se umple de elementul supranatural al credinței. Eliminările se fac în favoarea credinței și sunt înlesnite de ea. Intrînd în noaptea mortificării față de lume, inteligența intră în puterea credinței în Dumnezeu. Convertirea ei în credință e ca o prelungire spirituală pînă la obiectul supremei uniri.

Purificarea activă a memoriei se realizează sub puterea nădejdii supranaturale. Lumea, chiar dacă ne-am despărțit de ea prin mortificarea simțurilor și prin mortificarea inteligenței, continuă să trăiască în noi sub forma amintirilor, care alcătuiesc conținutul memoriei. Multe dintre restricțiile regulilor monahale, precum am văzut în treacăt, își au rațiunea de a fi în uciderea ultimelor resturi de amintiri în legătură cu lumea. Purificarea activă a memoriei, cu alte cuvinte, e moartea tuturor amintirilor. Nimic din omul vechi nu trebuie să mai dăinuie în omul nou, în omul lăuntric. Golirea memoriei de conținutul amintirilor omenești se petrece prin înlocuirea lor cu elementul divin al nădejdii. "Pe măsura despuierii memoriei de formele și amintirile care nu sînt Dumnezeu – zice Juan de la Cruz –, ea se va așeza în Dumnezeu și va dispune de mai mult gol în nădejdea că Dumnezeu îl va umple în întregime". [...]

Purificarea activă a voinței e despuierea ei de orice sentiment, de orice pasiune sau afecțiune față de lume, fie durere, fie teamă, fie bucurie. E "renunțarea la tot pentru a aduce totul lui Dumnezeu". Ea e unica mîngîiere și unica desfătare. Orice alte mîngîieri pe care ni le-ar procura bunăoară meditațiile sau alte îndeletniciri evlavioase, orice alte bucurii, fie ele dăruite de "favorurile supranaturale inferioare unirii mistice"(6), vor trebui părăsite pentru unica și înflăcărata preferință a dragostei de Dumnezeu.

Abatele P. Pourrat, discutînd această exigență absolută a lui Juan de la Cruz de a suprima din suflet chiar și faptele extraordinare, amintirea lor și bucuriile pe care acestea le procură, socotește că autorul o face pentru a combate o anumită sectă spaniolă din timpul său, aceea a "Iluminiștilor" (sau, cu termenul spaniol: *Alumbrados*). Cum aceștia pretindeau că au frecvente viziuni sensibile și viziuni ima-

ginative, Juan ar combate fenomenul, socotit ca o boală spirituală, excluzîndu-l din concepţia sa de misticism pur. Explicaţia aceasta, legată de contingenţe mărunte, ni se pare însă insuficientă. Istoriceşte, Juan de la Cruz e ucenicul Teresei de Ávila, care admite toate harurile extraordinare ale viziunilor sensibile şi imaginative, deşi trăieşte în aceeaşi epocă a "iluminiştilor". Dacă ucenicul ei genial nu le admite, explicaţia e, poate, de altă natură. Juan de la Cruz e un filosof dublat de un mistic experimental. Ca pentru orice filosof mistic, pentru el suprema fericire e contemplaţia unitivă, pură. Toate celelalte fenomene sînt, pentru un asemenea spirit, de ordin secundar. Dionisie, care e maestrul lui incontestabil, vorbeşte el însuşi despre faptele extraordinare cu destulă neîncredere, acordîndu-le abia o valoare simbolică. Magistrul Eckart, care îi alimentează rigorismul într-o măsură imensă, manifestă un dispreţ suveran pentru faptele extraordinare. Doctrina misticului german despre *Abgeschiedenheit* şi despre sărăcia divină constituie expresia ultimă a purismului şi a rigorismului în ce priveşte golul realizat în spirit prin asceză. Golul acesta realizat de om, pentru a-l umple Dumnezeu cu lumina Lui orbitoare, este totuna cu acela preconizat în sistemul purificărilor active ale simţurilor şi ale spiritului de Juan de la Cruz. Din acest punct de vedere, cuvintele lui Eckart – "A fi gol de tot ce e creatural înseamnă a fi plin de Dumnezeu şi a fi plin de ceea ce e creatural înseamnă a fi gol de Dumnezeu" – vin ca o concluzie firească la doctrina ascetică a misticului spaniol.

După expunerea sa, mai sistematică decît a oricărui autor, purificările active, convertind facultăţile superioare ale spiritului omenesc în cele trei virtuţi teologice, marchează limpede un proces de supranaturalizare a fiinţei omeneşti. Acesta e în realitate procesul urmărit de arta dură a ascezei. Căci toate aceste nevoinţe înfricoşate, ce par uneori adevărate coborîri în chinurile iadului, n-ar avea nici un înţeles dacă din flacăra lor fiinţa omenească n-ar ieşi mai pură, mai spiritualizată, mai transfigurată, mai supranaturalizată, pentru a o face vrednică de apropierea nemijlocită a lui Dumnezeu, suprema ei fericire.

La capătul purificărilor active, sufletul, trecut prin nopţile mortificărilor, se găseşte abia "în aurora" vieţii mistice. După Juan de la Cruz, el e capabil acum de contemplaţie. Nu însă de contemplaţia mistică propriu-zisă, ci de o contemplaţie activă. Contemplaţia mistică, sau pasivă, va veni abia după procesul purificărilor pasive, ce are loc în faza iluminării [...].

Trecînd la descrierea fazei iluminative – care variază atît de mult de la un autor la altul – credem că n-am putea s-o facem mai pe înţeles decît sistematizînd-o în următoarele puncte: 1) cele şapte patimi sau vicii; 2) cele şapte virtuţi; 3) cele şapte daruri ale Duhului Sfînt; 4) contemplaţia; 5) harismele.

În ce priveşte numărul patimilor sau viciilor capitale din care nasc toate celelalte vicii, în vechea literatură patristică vom întîlni cîteodată numărul de opt, iar altădată numărul de şapte. Sfîntul Ioan Cassian, descriind regimurile monahale din Răsărit, numără opt patimi. Lucrarea în care vorbeşte pe larg despre ele e intitulată: *Despre viaţa chinoviilor şi despre remediile celor opt patimi*. Aceste opt patimi sînt următoarele: lăcomia, desfrîul, avariţia, mînia, tristeţea, dezgustul (urîtul sau trîndăvia), slava deşartă şi trufia. Sfîntul Ioan Climax însă, discutînd această chestiune în capitolul XXI din *Scara Paradisului*, unde vorbeşte tocmai despre slava deşartă, reduce cele opt patimi la şapte, justificînd astfel această reducere: "Sînt autori – zice dânsul – care, în tratatele lor, separă slava deşartă de trufie; de aceea, în loc de şapte păcate capitale, izvoarele obişnuite ale tuturor celorlalte, ei numără opt. Dar Sfîntul Grigorie [de Nazianz], numit cu drept cuvînt Teologul, precum şi alţi cîţiva dascăli, nu deosebesc decît şapte; iar eu împărtăşesc părerea lor. Într-adevăr, cine e acela care, avînd fericirea să biruie slava deşartă, mai rămîne în robia trufiei? Trebuie să mărturisim totuşi că între aceste două vicii există diferenţa dintre un copil şi un om deplin, dintre grîu şi pîine; căci slava deşartă poate fi socotită ca începutul trufiei, iar trufia ca perfecţiunea respingătoare a slavei deşarte".

Prin urmare, considerînd slava deşartă ca un început al trufiei, numărul păcatelor capitale se reduce de la opt la şapte. Aşa le numără teologia de astăzi. Autorul *Scării Paradisului* însă, descriind patimile cu o putere de analiză teologică şi psihologică într-adevăr magistrală, le dă altă rînduială şi altă numărătoare. Sfîntul nostru e însă de acord cu întreaga teologie cînd socoteşte că trufia e izvorul tuturor patimilor, după cum opusul ei – umilinţa – e izvorul tuturor virtuţilor. Dată fiind însemnătatea pe care o are cunoaşterea patimilor pentru viaţa spirituală, adică cunoaşterea răului provenit din pofta noastră, din lumea externă şi de la diavol, ar trebui să închinăm un curs întreg acestei chestiuni. Dacă autorii spirituali îi dau proporţii atât de întinse în scrierile lor e fiindcă nu se poate vorbi clar şi temeinic despre purificări fără să ştii anume care e materialul dăunător de care trebuie curăţite şi trupul, şi sufletul. Chestiunea patimilor alcătuieşte marele şi importantul capitol de psihologie negativă a vieţii religioase, după cum chestiunea virtuţilor, a darurilor şi a harului alcătuieşte marele ei capitol de psihologie pozitivă – naturală şi supranaturală.

Despre patimi se poate trata atît în faza purificării, cît şi în faza iluminării, de vreme ce în prima fază e vorba de ele în înţeles material şi psihologic, iar în a doua fază de înţelesul lor pe plan spiritual. Am spus că, după Ioan al Crucii, avem a face cu două ordine de purificări: active şi pasive. Despre cele active am vorbit mai sus. Despre cele pasive e locul să vorbim acum.

Purificările pasive se împart, ca şi cele active, în *purificări ale simţurilor* şi *purificări ale spiritului*. Dominicanul Garrigou-Legrange(7), întemeiat pe Juan de la Cruz, rînduieşte purificările pasive ale simţurilor la începutul căii iluminative, iar purificările pasive ale spiritului la sfîrşitul ei şi la începutul căii unitive. Aceste purificări, fiind o lucrare a harului, pe care omul o primeşte sau o suportă (motiv pentru care se şi numesc pasive), este indiscutabil că fac parte din faza iluminării, caracterizată prin puternica influenţă a Duhului Sfînt.

Acum, care e raţiunea teologică a purificărilor pasive, a acestei radicale regenerări morale, singura care ne ridică la starea unirii cu Dumnezeu? Ea e următoarea: omul, oricît de eroică ar fi voinţa lui de purificare, nu poate prin propriile lui puteri să o realizeze radical. Dacă ar putea, atunci n-ar mai fi fost nevoie de opera mîntuirii. Pentru regenerare e nevoie de ajutorul divin. Un singur lucru poate omul să-l facă din plin fără ajutor, şi acest lucru e răul. Binele, însă, măcar că e o înclinare înnăscută a libertăţii naturale, nu-l poate face în toată desăvîrşirea lui decît cu ajutorul harului. "Copiii noştri – zice Ioan Climax – sînt mînia, invidia, clevetirea, răutatea, duşmănia, certurile, injuriile, ipocrizia, ura, dragostea de propria purtare şi rezistenţa la sfaturile şi la ordinele superiorilor"(8). Bunătatea e rezultatul unei colaborări cu Dumnezeu, sub impulsul Său. "Trupul tău nu-ţi aparţine", zice în altă parte acelaşi autor; "el e al lui Dumnezeu; căci Dumnezeu ţi l-a dat. Nevoinţele tale, strădaniile tale şi efectele produse de ele, tot ce e în tine trebuie deci raportat la Dumnezeu, ca lucruri ce-I aparţin în mod esenţial"(9). Astfel, o purificare radicală, cum e cea pasivă, n-o poate da decît Dumnezeu, la sfîrşitul eforturilor tale active.

După Ioan al Crucii, purificările active, oricît de complete ar fi ele, nu sînt *esenţiale*. Evacuarea simţurilor şi a facultăţilor noastre superioare de conţinutul creatural se aseamănă – întrebuinţînd imaginea lui – cu tăierea unei păduri: au dispărut copacii, dar au rămas rădăcinile. Aceste rădăcini nu le poate extirpa decît Dumnezeu. Ele sînt obiectul purificărilor pasive. Tratînd despre noaptea obscură a simţurilor, intrate în pasivitate, Ioan al Crucii vorbeşte din nou despre cele şapte patimi, considerîndu-le de data aceasta în rădăcinile lor spirituale, ce trebuie smulse. Ajuns în acest stadiu, sufletul se găseşte ca într-o temperatură fierbinte de maximă uscăciune. În stadiul activ, purificarea patimilor îi producea pe rînd mîngîierea biruinţelor. Acum aceste mîngîieri au dispărut. Spiritul intrat întreg în purificarea esenţială trăieşte sentimentul de panică al unui gol şi al unei aridităţi înspăimîntătoare. Absolut nimic nu-l mai leagă de pămînt, dar încă nimic nu-i dă certitudinea că e legat de cer. Nesiguranţa aceasta a propriului său destin constituie o tortură fără asemănare. "Spiritul – zice misticul spaniol – are impresia că e înghiţit de viu de o bestie, că e digerat în pîntecele ei întunecat, cu spaimele pe care Iona le-a încercat în genunea abdominală a monstrului marin. Şi e necesar să treacă prin acest mormînt al morţii obscure pentru a ajunge la reînnoirea care îl aşteaptă"(10).

E un proces de "dezasimilare" totală de omul vechi, dezasimilare operată de puterea divină. Ioan al Crucii aseamănă această stare cu o coborîre de viu în iad, unde sufletul se curăţeşte anticipativ de păcatele pe care le-ar ispăşi după moarte. O sleire totală de puteri în acest "gol absolut" îl face incapabil chiar să se roage. Nu e greu de identificat în această stare a purificărilor pasive, radicale, esenţiale, ideea din doctrina botezului: *a muri întru Hristos pentru a învia întru El*.

Dar, o dată cu aceasta, condiţia iluminării în har e îndeplinită.

---

1. *Le spiritualité chrétienne*, vol. III, p. 285.
2. *Teologia mistică*, I, 3.
3. *Scara Paradisului*, gradul XV.
4. *Suişul Carmelului*, tom. I, III (după Pourrat).
5. *Suişul Carmelului*, tom. I, cartea II, cap. VII.
6. P. Pourrat, *Spiritualité chrétienne*, vol. III, p. 293.
7. *Les trois conversions et les trois voies*, p. 127.
8. *Scara*, XXII.
9. *Ibid.*
10. *Noaptea întunecată*, tom. III, cartea II (citat de Pourrat).

San Juan de la Cruz (1542-1591)

LLAMA DE AMOR VIVA

Canciones de el alma
en la íntima communicación
de unión de amor de Dios

1
¡O llama de amor viva,
que tiernamente hyeres
de mi alma el más profundo centro!
pues ya no eres esquiva,
acava ya si quieres;
rompe la tela de este dulce encuentro.
2
¡O cauterio suave!
¡O regalada llaga!
¡O mano blanda! ¡O toque delicado,
que a vida eterna save
y toda deuda paga!,
matando muerte en vida la as trocado.
3
¡O lámparas de fuego
en cuyos resplandores
las profundas cabernas del sentido
que estava obscuro y ciego
con estraños primores
calor y luz dan junto a su querido!
4
¡Quán manso y amoroso
recuerdas en mi seno
donde secretamente solo moras
y en tu aspirar sabroso
de bien y gloria lleno
quán delicadamente me enamoras!

VĂPAIA VIE A IUBIRII

Cîntecele sufletului aflat
în intimă comunicare şi unire
cu iubirea lui Dumnezeu

1
O, văpaie de iubire
vie, ce duios răneşti
străfundul miez al sufletului meu,
de-acum fără şovăire,
isprăveşte, de voieşti,
şi rupe vălul, să te gust mereu!
2
O, tămadă arzătoare!
O, blagoslovită rană!
O, mînă care blînd le mîngîi toate,
veşniciei ştiutoare
şi păcatului dojană,
prin tine moartea viaţă se socoate!
3
O, voi, sfeşnice aprinse
sub a căror strălucire
ale simţirii grote fioroase,
ce zăceau în beznă-ncinse,
căpătară-nvrednicire
spre Cel Iubit să ardă radioase!
4
Cît de blîndă şi duioasă
pe-al meu sîn îţi e hodina,
ca-ntr-un lăcaş ascuns de sihăstrie;
cu mireasma-i glorioasă,
răsuflarea ta, divina,
ce gingaş dor îmi iscă-n suflet mie!

Versiune românească de
Anca Crivăţ & Răzvan Codrescu

ION I. MOȚA – PREZENT!

Comemorînd ziua de 13 ianuarie, reproducem în facsimil două articole olografe ale lui Ionel Moța, scrise la Lisabona în 3 decembrie 1936 (deci cu 40 de zile înaintea jertfei supreme de la Majadahonda) și destinate cititorilor ziarului *Libertatea* (caietul care le conține a fost descoperit printre lucrurile lui Moța, la revenirea echipei legionare din Spania).

Cele două articole se intitulează "Prezent!" și, respectiv, "E drumul cel bun", fiind precedate de o notă lămuritoare, cu caracter testamentar. Ele au fost incluse și în *Addenda* la volumul *Taina jertfei. Dosar istoric Moța-Marin* (Editura Puncte Cardinale, Sibiu, 2002, încă disponibil pentru cei interesați să-l achiziționeze) – volum ce a marcat împlinirea a 65 de ani de la căderea celor doi martiri pe frontul de lîngă Madrid "pentru apărarea Bisericii lui Hristos și a civilizației creștine europene contra barbariei comuniste".

Sursa după care le reproducem aici este greu accesibilă astăzi cititorului din România: Ion I. Moța, *Prezent!*, Tip. "Bucovina" – I. E. Torouțiu, București, 1937; ed. a II-a: Colecția "Europa", München, 1977 (cu specificarea: "Reproducere facsimilă").

Scrierile lui Ionel Moța așteaptă, în continuare, o reeditare integrală în România (cele ale lui Vasile Marin, mai puțin numeroase, au fost reeditate, chiar dacă în condiții modeste, sub egida Editurii Majadahonda, în 1997).

Fie ca memoria sfîntă a lui Moța și Marin să prisosească asupra nevredniciei românești!

Lisabona, 3 decembrie 1936

Articolele de acest caiet (cât și, eventual, din alte caiete) vor apare în „Libertatea", câte unul în fiecare număr ...

Prezent!

E drumul cel bun...

Lisabona (Portugalia), 3 decembrie 1936

Ion I. Moța

Legionarii români în Spania REPERE BIBLIOGRAFICE Istoria lui Moța și Marin

Almanahul "Cuvântul" – 1941, București, 1940.

Almanahul "Gazeta de Vest" – 1994, Timișoara, 1993.

Banea, Dumitru, *Acuzat, martor, apărător în procesul vieții mele*, Editura Puncte Cardinale, Sibiu, 1995 (cu o postfață de Aurel Cioran).

Buzatu, Gh., Corneliu Ciucanu, Cristian Sandache, *Radiografia dreptei românești: 1927-1941*, Editura FF Press, București, 1996.

Cantacuzino, Alexandru, *Pentru Christos*, Tip. "Tiparul Universitar", București, 1937 (însemnări de pe frontul spaniol); reed. Editura Mișcării Legionare, București, 1940, și Colecția "Omul Nou", Salzburg, 1952.

Cantacuzino, Alexandru, *Opere complete*, Colecția "Omul Nou", München, 1969, reed. în aceeași colecție, f. l. [Miami Beach?], 1990 (cu o prefață de Horia Sima).

Cifuentes, Sergio, *Lecciones indelebles*, Editura "Carpații", Madrid, 1964 (broșură dedicată memoriei lui Corneliu Z. Codreanu, Ion I. Moța și Vasile Marin).

Cîntece legionare, Editura "Totul pentru Țară", București, 1937; ed. a II-a: Colecția "Europa", München, 1977; trad. it.: *Al passo con l'Arcangelo. Ritmi legionari*, Edizioni all'insegna del Veltro, Parma, 1982 (Claudio Mutti).

Codreanu, Corneliu Z., *Circulări și manifeste*, Editura "Totul pentru Țară", București, 1937; ed. a II-a: Editura Mișcării Legionare, București, 1941; ed. a V-a: *Circulări și manifeste: 1927-1938*, Colecția "Europa", München, 1981; trad. it.: *Circolari e manifesti*, Edizioni all'insegna del Veltro, Parma, 1980 (Claudio Mutti).

Codrescu, Răzvan, *Spiritul dreptei. Între tradiție și actualitate*, Editura Anastasia, București, 1997.

Codrescu, Răzvan, *În căutarea Legiunii pierdute*, Editura Vremea, București, 2001.

Codrescu, Răzvan, *Taina jertfei. Dosar istoric Moța-Marin*, Editura Puncte Cardinale, Sibiu, 2002.

Cronologie legionară, Colecția "Omul Nou", Salzburg, 1953 (mai limpede și mai completă decît cea a lui Traian Puiu din 1951); reed. de Traian Golea în 1992, la Miami Beach (aceeași colecție)[1].

Cultul de la Majadahonda și Monumentul Moța-Marin, Biblioteca Documentară "Generația Nouă", Madrid, 1976.

Cuvântul Studențesc, anul XII, nr. 1-4, ianuarie-februarie 1937 (număr special despre Moța și Marin; aici se regăsesc, printre altele, și biografiile lui Ion I. Moța și Vasile Marin, alcătuite de A. Vântu și respectiv M. Polihroniade).

Danuvius [?], *Jon Moza – apostolo della rivoluzione spirituale romena*, Ed. "Raido", Roma, 1999.

Din luptele tineretului român: 1919-1939 *(culegere de texte)*, Editura Fundației Buna Vestire, București, 1993.

Dobre, Bănică, *Crucificații. Zile trăite pe frontul spaniol*, Tip. Isvor, București, 1937; ed. a III-a revăzută, Imprimeriile "Cuvântul" SAR, București, 1940; reed. Colecția "Omul Nou", Salzburg, 1951 (prefață de Gh. Cantacuzino-Grănicerul).

Dumitrescu-Borșa, Ion, *Cea mai mare jertfă legionară*, Editura "Totul pentru Țară", Sibiu, 1937; reed. București, 1940, și Colecția "Omul Nou", Salzburg, 1951.

Eliade, Mircea, *Textele "legionare" și despre "românism"*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2001 (ed. M. Handoca).

Goga, Octavian, *Mustul care fierbe*, Imprimeria Statului, București, 1927.

Heinen, Armin, *Die Legion "Erzangel Michael" in Rumänien. Soziale Bewegung und politische Organisation. Ein Beitrag zum Problem des internationalen Faschismus*, Südosteuropäische Arbeiten, R. Oldenbourg Verlag, München, 1986; trad. rom.: *Legiunea "Arhanghelul Mihail". O contribuție la problema fascismului internațional*, Editura Humanitas, București, 1999.

Iașinschi, Vasile, *Los legionarios rumanos Motza y Marin*, cu un prolog de Juan Aparicio, Barcelona, 1952 (ed. N. Roșca).

Intelectualii și Mișcarea Legionară. Mari conștiințe românești, Editura Fundației Culturale Buna Vestire [în colaborare cu Fundația "Prof. George Manu"], București, 2000 (modest dicționar de personalități legionare).

Ion Moța și Vasile Marin: 25 de ani de la moarte, Editura "Carpații", Madrid, 1963.

Iorga, Nicolae, "Doi băieți viteji: Moța și Marin", în *Neamul românesc* din 19 ianuarie 1937.

Legiunea în imagini, Editura Mișcării Legionare, Madrid, 1977 (album comentat, cu fotografii din arhiva lui Traian Borobaru, prefațat de Horia Sima).

Marin, Ana-Maria, *Poveste de dincolo. Amintiri din țara cutropită*, Madrid, 1979.

Marin, Ana-Maria, *Prin poarta cea strâmtă*, Editura Gordian, Timișoara, 1993.

Marin, Ana-Maria, *Povestea neamului românesc scrisă de o bunică pentru nepoata sa*, Editura Puncte Cardinale, Sibiu, 1999 (cu o postfață de Răzvan Codrescu).

Marin, Vasile, *Fascismul. Organizarea constituțională a Statului Corporativ Italian*, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului, București, 1932, apoi Serviciul și Editura Colportajului Legionar, București, 1933; reed. Editura Cartea Românească, București, [1940]; ediția cea mai recentă (ediția a II-a [sic], îngrijită de Radu-Dan Vlad, cu un cuvînt înainte de prof. univ. dr. Ioan Scurtu): Editura Majadahonda, București, 1997.

Marin, Vasile, *Crez de generație*, ed. a II-a, cu un cuvînt înainte de Corneliu Z. Codreanu și o prefață de Nae Ionescu, Tip. "Bucovina" – I. E. Torouțiu, București, 1937; ed. a IV-a: Colecția "Europa", München, 1977 (include și biografia lui V. Marin de M. Polihroniade – pp. 223-235); ediția cea mai recentă: Editura Majadahonda, București, 1997.

Mânzatu, Ion [Nello Manzatti], *Cum am compus cîntecele legionare*, Colecția "Europa", München, 1996 (cu un cuvînt înainte de Ion Mării).

Moise, Pr. Victor, *Mișcarea Legionară și credința strămoșească*, Editura Majadahonda, București, 1994 (include și *Acatistul Moța-Marin* de Horia Stamatu).

Moța, Ion I., *Liga Națiunilor – idealul, viciile și primejdia ei*, Conferință ținută la Cercul de Studii al Centrului Studențesc București în ziua de 15 Decembrie 1929, Institutul de Arte Grafice "Bica", București, 1930 (broșură care anticipează teza de doctorat, *La sécurité juridique dans la Société des Nations*, susținută la Grenoble, în 1932[2]).

Moța, Ion I., *Cranii de lemn. Articole: 1922-1936*, Sibiu, 1936; ed. a II-a: Editura "Totul pentru Țară", București, 1937; ed. a IV-a: Editura Mișcării Legionare, București, 1940; Ediția Monumentul MM: Colecția "Omul Nou", München, 1970 (include în plus: conferința "Liga Națiunilor" – pp. 257-280; "Testamentul" – pp. 285-309; biografia lui I. I. Moța de A. Vântu – 311-339); trad. it.: Ion I. Motza, *L'uomo nuovo*, Edizioni di Ar, Padova, 1978 (Claudio Mutti); trad. sp.: *El hombre nuevo*, Ediciones Ojeda, Barcelona, 1999 (Antonio Medrano).

Moța, Ion I., *Prezent!*, Tip. "Bucovina" – I. E. Torouțiu, București, 1937; ed. a II-a: Colecția "Europa", München, 1977 ("Reproducere facsimilă").

Moța, Ion I., *Corespondența cu "Serviciul Mondial": 1934-1936*, Editura Armatolii, Cetatea Eternă [Roma], 1954 (ed. C. Papanace); reed. *Corespondența cu Welt-Dienst: 1934-1936*, Colecția "Europa", München, 2000; trad. it.: *Corrispondenza col Welt-Dienst (1934-1936)*, Edizioni all'insegna del Veltro, Parma, 1996 (Claudio Mutti).

Mutti, Claudio, "I legionari romeni nella guerra di Spagna", în *Storia del XX secolo*, noiembrie 1996, pp. 51-57; trad. rom.: "Legionarii români în războiul din Spania", în *Puncte cardinale*, anul VII, nr. 1/73, ianuarie 1997, pp. 4-5.

Palaghiță, Ștefan, *Garda de Fier. Spre reînvierea României*, Buenos Aires, 1951; reed. sub titlul *Istoria Mișcării Legionare scrisă de un legionar*, Editura "Roza Vînturilor", București, 1993 (această ediție cuprinde și o "Cronologie legionară" preluată din *Almanahul Cuvîntul – 1941*, precum și cele patru conferințe – rău transcrise – ținute de Nae Ionescu în lagărul de la Miercurea Ciuc și publicate prima oară în exil de C. Papanace, sub titlul *Fenomenul legionar*, Editura "Armatolii", Cetatea Eternă [Roma], 1963), cu o prefață de Dan Zamfirescu.

Papanace, Constantin, *Martirii legionari*, Editura "Armatolii", Cetatea Eternă [Roma], 1952.

Papanace, Constantin, *La genesi ed il martirio del Movimento Legionario Romeno*, Il Cinabro, Catania, 1998 (cu o notă editorială de Claudio Mutti).

*** *Piange fra i rami la luna La Guardia di Ferro in terra di Spagna*, Alessandria Editrice (Quaderni dell'Araldo – no. 1), Alessandria, 1998.

Piñar, Blas, *Pueblos de Frontera/Popoare de frontieră*, ediție bilingvă spaniolă-română, Editura "Carpații", Madrid, 1959 (broșură cuprinzînd conferința ținută în memoria martirilor legionari Ion I. Moța și Vasile Marin).

Piñar, Blas, *Sînge românesc pe pămînt spaniol*, Editura "Carpații", Madrid, 1962 (broșură dedicată martirilor legionari Ion I. Moța și Vasile Marin).

Pop, Grigore Traian, *Mișcarea Legionară. Idealul izbăvirii și realitatea dezastrului*, Editura Ion Cristoiu, București, 1999 (contopește cele 4 vols. anterioare, intitulate *Garda, Căpitanul și Arhanghelul din cer O istorie obiectivă a mișcării legionare*, Editura Eurasia, București, 1995 și urm.).

Prat y Soutzo, Pedro de, *Efectul Revoluției Naționale Spaniole în România*, Editura "Carpații", Madrid, 1962 (broșură dedicată martirilor legionari Ion I. Moța și Vasile Marin).

Predescu, Lucian, *Enciclopedia Cugetarea. Material românesc. Oameni și înfăptuiri*, Editura "Cugetarea" – Georgescu-Delafras, București, 1940.

Protocoalele Înțelepților Sionului, Editura și Tipografia "Libertatea", Orăștie, 1923 (traducere de Ion I. Moța după ediția franceză a lui Roger Lambelin, cu ample comentarii realizate de I. C. Cătuneanu și Em. Vasiliu-Cluj); reed. Editura Alma Tip, București, 1997.

Roșca, Nicolae, *Cronica unor violențe politice*, Editura Mișcării Legionare, Madrid, 1991; reed. Editura Constant, Sibiu, 2000; *cf.* și "Martyrologe légionnaire", în *Totalité* [Paris], anul VII, nr. 18-19, vara 1984, pp. 54-64.

Roșu, Nicolae, *Dialectica naționalismului*, Editura "Cultura Națională", București, 1937.

Sima, Horia, *Histoire du Mouvement Légionnaire, I. 1919-1937*, Editura Dacia, Rio de Janeiro, 1972; trad. rom.: *Istoria Mișcării Legionare*, Editura Gordian, Timișoara, 1994; trad. engl.: *The History of the Legionary Movement*, The Legionary Press – England, 1995.

Sima, Horia, *Mari existențe legionare*, Editura Imago, Sibiu, 2000 (sînt portretizați Nae Ionescu, Sterie Ciumetti, Generalul Cantacuzino-Grănicerul, Corneliu Georgescu, Generalul Petrovicescu, Vasile Marin, Traian Brăileanu, Ion I. Moța, Părintele Ion Moța).

Strejnicu, Flor, *Creștinismul Mișcării Legionare*, Editura Imago, Sibiu, 2000; ed. a II-a: 2001.

Sturdza, Ilie-Vlad, *Pribeag printr-un secol nebun. De la Legiunea Arhanghelul Mihail la Legiunea Străină*, ediție îngrijită de Răzvan Codrescu și Mihai Ghyka, cu un cuvînt înainte de Mihai Ghyka, Editura Vremea, București, 2002.

Sturdza, Mihail, *România și sfîrșitul Europei. Amintiri din țara pierdută*, Editura Dacia, Rio de Janeiro-Madrid, 1966; reed. Editura FRONDE, Alba Iulia-Paris, 1994; trad. engl.: *The Suicide of Europe*, Western Islands, Belmond/Boston, 1968 (cu o introducere de Thomas J. Haas); trad. sp.: *El suicidio de Europa*, Barcelona, 1970 (cu o prefață de Blas Pinar); trad. it.: *La fine dell'Europa*, Ed. P. Armando, Napoli, 1970 (traducere și prezentare de Saverio Castaldo), apoi Edizioni all'insegna del Veltro, Parma, 1999.

Testamentul lui Ion Moța, Tip. Isvor, București, 1937; ed. a II-a: Editura Mișcării Legionare, București, 1940; ed. a VI-a: Colecția "Europa", München, 1990; trad. it.: *Testamento di Ion Motza. Il tributo di sangue della Guardia di Ferro di Romania nella lotta contro il bolscevismo in Ispagna*, Stab. Arti Grafiche F. Canella, Roma, 1937, reed. 1941 (Mario Sani); versiune nouă în Ion I. Motza, *L'uomo nuovo*, ed. cit., apoi și separat: *Testamento di Ion Motza*, Edizioni all'insegna del Veltro, Parma, 1984 (Claudio Mutti); trad. germ.: *Das Vermächtnis Ion I. Motzas. Das Blutopfer der Eisernen Garde an der nationalspanische Front*, Rudolph Pfau Verlag, Berlin, 1938, reed. *Das Testament Ion Motzas. Das Blutopfer der Eisernen Garde an der nationalspanische Front*, Colecția "Omul Nou", München, 1994; trad. sp.: "Testamento de Ion Motza", în vol. *Legionarios rumanos Motza y Marin: ¡Presentes!*, Madrid, 1941 (reed. Barcelona, 1978), apoi și separat: *Testamento de Ion Motza*, Ed. Amigos de Majadahonda, Madrid, 1962, sau *Testamento de Ion Moța*, Colecția "Europa", München, 1984 (reed. 1990). *Cf.* și Ion I. Moța, *Prezent!*, Tip. "Bucovina" – I. E. Torouțiu, București, 1937, reed. Colecția "Europa", München, 1977.

Totu, Nicolae, *Însemnări de pe front. Note din expediția legionară în Spania: noiembrie 1936 – ianuarie 1937*, Editura Curierul, Sibiu, 1937; ed. a II-a: Colecția "Omul Nou", Salzburg, 1952; trad. sp.: *Notas del frente español (1936-1937)*, cu un prolog de Ricardo Villalba Rubio, Editura Dacia, Madrid, 1970 (Ovidiu Țîrlea)[3].

Totul despre Garda de Fier, CD editat de S.C. Arbeit MF S.R.L., Brașov, 2000 (cuprinde: 8 cărți fundamentale pentru istoria și doctrina legionară – de Corneliu Z. Codreanu, Ion I. Moța și Horia Sima; peste 1000 de fotografii; imagini filmate de arhivă; documente sonore – discursuri și cîntece; 320 de biografii – din păcate, foarte inegale – ale unor personalități legionare; alte informații – evenimente, grupuri, publicații etc.).

Veiga, Francisco, *La mistica del ultranacionalismo. Historia de la Guardia de Hierro (Rumania, 1919-1941)*, Universitat Autònoma de Barcelona, Bellaterra, 1989 (teză de doctorat); trad. rom: *Istoria Gărzii de Fier (1919-1941). Mistica ultra-naționalismului*, Editura Humanitas, București, 1993, reed. 1995.

Vulcănescu, Mircea, *Nae Ionescu, așa cum l-am cunoscut*, Editura Humanitas, București, 1992.

Zamfirescu, Dragoș, *Legiunea Arhanghelul Mihail de la mit la realitate*, Editura Enciclopedică, București, 1997; *cf.* și Dragoș Nițipir-Zamfirescu, *Legionarismul românesc – fenomen de extremă dreaptă. Sincronism european și aspecte specifice*, Tip. Universității, București, 1994.

---

1. Se pare că autorul este Virgil Mihăilescu.
2. N-a avut parte pînă astăzi de o ediție serioasă. O imprimare s-a făcut totuși, chiar în 1932, la Tipografia Bibliotecii Cercului de Studii al Centrului Studențesc București. În general, scrierile lui Moța s-ar cuveni cît mai grabnic reeditate, el fiind autorul legionar de prim plan cel mai nedreptățit de posteritate în chiar propria lui țară.
3. Cel mai complet expozeu faptic al episodului spaniol realizat de unul dintre participanții direcți. Mai tîrziu, închis la Rîmnicu Sărat (unde s-a numărat printre cei executați în noaptea de 21 spre 22 septembrie 1939), N. Totu a scris un roman istoric, intitulat *Căpitanul Andrei*, ce a fost publicat de camarazii săi din exil după aproape o jumătate de secol: Editura Dacia, Madrid, 1983 (însoțit de textul "Odiseea unui manuscris" de N. Roșca).

ISTORIA ÎN ACTUALITATE

Dezbaterile din ultimele decenii despre cazul Nietzsche sau despre cazul Heidegger au coincis cu acuzaţiile de adeziune la Mişcarea Legionară formulate la adresa unor intelectuali români de faimă europeană, ca Mircea Eliade şi Emil Cioran. După un procedeu întrebuinţat nu numai de poliţiile secrete ale regimurilor totalitare, au fost fabricate chiar documente false, care să le ateste "culpabilitatea"; avocaţii apărării, la rîndul lor, s-au străduit să-i "delegionarizeze", invocînd circumstanţe atenuante sau absolvindu-i de orice vină.

Claudio Mutti, un important cercetător al fenomenului sociopolitic şi cultural din România interbelică, autor a numeroase studii, printre care şi o scurtă monografie despre Mircea Eliade (1989), editor, traducător şi publicist italian, perfect cunoscător al limbii române, s-a încumetat să întreprindă – pe baza unei solide documentaţii bibliografice – o amplă investigaţie *sine ira et studio* cu privire la legăturile lui Nae Ionescu, Mircea Eliade, Emil Cioran, Constantin Noica şi Vasile Lovinescu cu Mişcarea Legionară. Cartea sa, sugestiv intitulată *Le penne dell'Arcangelo* (*Penele Arhanghelului*), a fost publicată iniţial în Franţa şi Italia, pentru ca în 1997 să apară şi în traducere românească (Florin Dumitrescu), sub îngrijirea şi cu postfaţa lui Răzvan Codrescu, la Editura Anastasia din Bucureşti.

Autorul îşi propune din capul locului să facă lumină în ce-i priveşte pe cei cinci inteletuali români, dincolo de acuzaţiile infame ale unora, dar şi de zelul apologetic al altora. Astfel, volumul cuprinde cinci scurte monografii (cea dedicată lui Vasile Lovinescu răspunde în mai mică măsură scopului cercetării, pe cînd cele mai documentate sînt cele dedicate lui Nae Ionescu şi lui Mircea Eliade) şi două anexe: "Inchiziţia marxistă împotriva lui Mircea Eliade" şi "«Cazul» Eliade traversează Alpii".

Studiul beneficiază de o foarte interesantă prefaţă semnată de Philippe Baillet, un excelent cunoscător al fenomenului românesc interbelic. Printre altele, Baillet vorbeşte despre o certă specificitate a Mişcării Legionare în cadrul fascismelor europene, concluzionînd, ca şi alţi cercetători avizaţi, că Mişcarea Legionară nu e decît un "fals fascism", dat fiind caracterul ei religios, precum şi doctrina jertfei, cu rădăcini adînci în creştinismul românesc. În acest sens, apelul făcut de prefaţatorul francez la mărturia lui Mircea Eliade e revelator prin sine însuşi şi nu mai are nevoie de vreun comentariu. Istoricul religiilor afirmă, în volumul II al *Memoriilor* sale, că pentru Corneliu Codreanu "Mişcarea Legionară nu constituia un fenomen politic, ci era de esenţă etică şi religioasă. Repetase de atîtea ori că nu-l interesează cucerirea puterii, ci crearea unui «om nou»". Necesitatea jertfei, leit-motiv al doctrinei legionare, e explicată de Baillet prin persistenţa temei arhaice – legate de creştinism prin intermediul poeziei populare (vezi *Balada Meşterului Manole*) – a zidirii spirituale.

Contribuţia lui Claudio Mutti este cu atît mai binevenită cu cît istoriografia noastră, cu prea puţine excepţii, este tributară, sub aspect metodologic, acelui mod de a gîndi unilateral şi tendenţios exprimat în jargonul ideologiei democratice. Manualele de istorie definesc Mişcarea Legionară ca pe o unealtă a Germaniei hitleriste şi o acuză, printre altele, de a fi propagat o "ideologie monstruoasă". În multe studii româneşti sau străine, Garda de Fier este pur şi simplu etichetată drept aripa paramilitară a Mişcării Legionare, pe cînd acesta nu este decît unul dintre numele sub care a activat politic Mişcarea Legionară. În realitate, fenomenul e mult mai complex şi mai nuanţat, iar înţelegerea lui presupune ca gîndirea să se elibereze de numeroasele prejudecăţi privitoare la istoria modernă şi contemporană a României.

Studiul lui Claudio Mutti nu este un studiu critic de istorie literară şi nici un studiu de istorie generală, ci mai degrabă un studiu de *istoria ideilor*, ce-şi propune să dizolve nu doar prejudecăţile noastre, născute din ignoranţă, dar şi acuzaţiile şi punctele de vedere ostile. Autorul încearcă să determine specificitatea Mişcării Legionare în cadrul fascismului sau al fascismelor, ajungînd la concluzia că fenomenul are un caracter profund religios, legionarismul fiind, cel puţin în faza lui iniţială, o mişcare de regenerare naţională în spirit creştin. În acest sens, Claudio Mutti citează ilustrul punct de vedere al medievistului italian Franco Cardini, după care Garda de Fier reprezintă mai degrabă o mişcare religios-militară decît o mişcare politică: dată fiind strînsa ei legătură cu tradiţiile româneşti, se impune o cercetare sociologică şi antropologico-etnologică, mai mult decît o abordare ideologico-politică. Revoluţia legionară e o revoluţie interioară, de regenerare morală, bazată pe o pedagogie comportamentală exemplară (a se vedea taberele de muncă şi cooperativele comerţului legionar). După Petre Ţuţea, legionarismul n-ar fi altceva decît naţionalismul absolut, aşezat însă pe un temei greşit: naţionalismul integral, care, după părerea sa, era impracticabil în condiţiile istorice respective. Chiar Philippe Baillet, în prefaţa mai sus menţionată, defineşte Mişcarea Legionară nu ca pe un partid politic, ci ca pe un ordin în care neofitul, pînă să devină membru cu drepturi depline, trebuie să treacă diferite probe. După expresia lui Codreanu, revoluţia legionară "înainte de a fi o mişcare politică, teoretică, economică etc. [...] este o şcoală spirituală: în care dacă va intra un om, la celălalt capăt va trebui să iasă un erou".

Semnificativ, în această privinţă, este şi următorul citat extras de Mutti dintr-un articol al lui Mircea Eliade, "O revoluţie creştină" (1937): "...nici una din revoluţiile care s-au făcut, sau sînt în drum a se face, nu s-a desfăşurat atît de total sub semnul spiritualului, ca cea a tineretului român. Nici una, mai ales, n-a încercat o atît de desăvîrşită «reactualizare» a creştinismului răsăritean. De multe sute de ani, se părea că creştinismul răsăritean nu mai poate crea forme istorice [...]. Şi iată, deodată, la zece ani de la sincopa ortodoxiei ruseşti [...], apare o nouă formă de viaţă istorică, revoluţionară, alimentată de ortodoxie!". La fel de semnificativă este mărturisirea de credinţă a istoricului religiilor publicată în *Buna Vestire* tot în acelaşi an: "Cred în această biruinţă pentru că, înainte de toate, cred în biruinţa duhului creştin. O mişcare izvorîtă şi alimentată din spiritualitatea creştină, o revoluţie spirituală care luptă în primul rînd împotriva *păcatului* şi a *nevredniciei* – nu este o mişcare politică. Ea este *o revoluţie creştină*. [...] Dar niciodată un neam întreg n-a trăit o revoluţie cu toată fiinţa sa, [...] niciodată un neam întreg nu şi-a ales ca ideal de viaţă *călugăria* şi ca mireasă – *moartea* "

După Eliade, revoluţia legionară reprezintă cea mai semnificativă schimbare cunoscută de România modernă, îndeosebi prin faptul că această revoluţie tinde să creeze o nouă aristocraţie a spiritului, avînd vie conştiinţa propriei misiuni istorice şi a "învierii neamului".

Cum se explică, prin urmare, adeziunea, acestor intelectuali de primă mărime la Mişcarea Legionară? Care va fi fost imboldul unei asemenea opţiuni şi cum s-au manifestat aceşti cinci intelectuali în respectivul context socio-politic şi cultural? Reînnodînd la un nivel superior tradiţia naţionalismului formulat de Eminescu, elita intelectuală românească a perioadei interbelice a aderat în mare parte la legionarism; aceasta se datorează, în primul rînd, faptului că, în România ca şi în alte părţi, principalii protagonişti ai bolşevismului erau, în epocă, elemente de origine alogenă. În vreme ce cuzismul avea însă un caracter fundamental antisemit, legionarismul (mai ales dacă luăm în considerare prima sa fază, pînă la asasinarea lui Codreanu) a avut un caracter esenţial religios. În această privinţă, Constantin Noica se arăta preocupat în publicistica lui, printre altele, de a diferenţia Mişcarea Legionară de cuzismul care o precedase. Din punctul său de vedere, legionarismul a descoperit parazitul ascuns înlăuntrul firii românului, nu un parazit din afară.

Emil Cioran, după ce se disociase în mod public de propriul trecut, într-un interviu acordat lui Gabriel Liiceanu, în 1990, îl acuza pe profesorul Nae Ionescu de a-i fi tîrît generaţia într-un joc politic periculos şi nefast, întrucît, cum se ştie, profesorul de metafizică a fost considerat de mulţi "eminenţa cenuşie" a Mişcării. Tot Cioran, într-un alt interviu, acordat în 1972 lui François Bondy, explică adeziunea intelectualităţii române la legionarism printr-un soi de alienare, nu fără legătură cu caracterul profund fatalist al românului, astfel că Garda de Fier ar fi reprezentat pentru generaţia lui nici mai mult nici mai puţin decît "un leac al tuturor relelor: al plictiselii ca şi al blenoragiei". Acelaşi Cioran, care în anii '30 era însufleţit de un fanatism nelimitat, declara că Balcanii constituiau "spaţiul ideal al delăsării şi al ratării". Cioran a urmat o cale mai degrabă paralelă cu cea a Mişcării Legionare, căci el era un antitradiţionalist. În *Schimbarea la faţă a României*, Cioran se lasă purtat de un fanatism fără echivoc. Aceasta îl face să vorbească de o adevărată "transfigurare a României" – nu o transfigurare abstractă, mediocră, goală de sens, ci una vie, frenetică, exultantă, reprezentativă pentru "mentalitatea tinerilor în noua Românie". Lui Cioran îi repugna sistemul parlamentar, considerat o "ruşine a speciei umane, simbol al unei umanităţi degenerate, fără pasiuni şi fără convingeri". Aversiunea sa faţă de democraţie i-o împărtăşeşte, într-o scrisoare, şi lui Eliade: "Orice gest de distrugere a democraţiei în România e un act creator", astfel că pentru el "revoluţia legionară e ultima şansă a României".

Cît despre Nae Ionescu, acesta s-a dovedit, în activitatea sa universitară, un adept al "creştinismului metafizic": profesorul avea un cult pentru tradiţia doctrinei creştine în desfăşurarea ei organică. După expresia lui Mircea Vulcănescu, Nae Ionescu s-a dovedit a fi "un om de stînga în politica socială", dar "un reacţionar de extremă dreaptă în tehnica politică". El a făcut din ziarul *Cuvântul* principala tribună pentru denunţarea "abuzurilor guvernamentale" (după ce organul fusese aproape un oficios al Palatului regal), criticînd pe faţă politica lui Carol II şi a camarilei acestuia. Profesorul a jucat, prin marea sa autoritate intelectuală, rolul de îndrumător direct al unei însemnate părţi a elitei legionare, cu care a menţinut o legătură permanentă. Nu degeaba Nae Ionescu a fost considerat maestrul spiritual al generaţiei anilor '30. În 1933 *Cuvântul* a fost suspendat, iar Nae Ionescu arestat şi închis la Jilava. A murit în 1940, asasinat, pe cît se pare, din ordinul amantei lui Carol II. Arestat şi internat în lagărul de la Miercurea Ciuc, Nae Ionescu, cu conferinţele sale (adunate mai tîrziu în volumul *Fenomenul legionar*), transformă lagărul într-o adevărată universitate. Poetul Radu Gyr, internat şi el în lagărul respectiv, îşi aminteşte: "Nae Ionescu domina lagărul, cu formidabila lui linie de gîndire şi de scrutare a evenimentelor, cu prestigiul cu care, bolnav, suporta suferinţa, cu demnitatea şi nobleţea cu care întîmpina toate şicanele jandarmilor şi toate rigorile cumplite ale lagărului" (Radu Gyr, "Suferinţă, jertfă şi cîntec", trad. în *Al passo con l'Arcangelo. Ritmi legionari*, Parma, 1982).

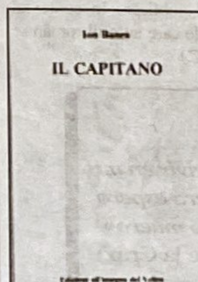
Nici unul dintre aceşti corifei ai "culturii angajate" n-a fost înscris în Legiune în sensul formal şi birocratic al termenului, deşi există unele mărturii (cea mai elocventă fiind cea a lui Evola) conform cărora Mircea Eliade ar fi făcut parte din cuibul "Axa", condus de Mihail Polihroniade; totuşi au trăit cu toţii – şi nu putea fi altfel – spiritul epocii lor.

Gabriel STĂNESCU

*** Recenzie (aici retradusă în Redacţie, din limba italiană) la Claudio Mutti, *Les plumes de l'Archange. Quatres intellectuels roumains à la face de la Garde de Fer: Nae Ionescu, Mircea Eliade, Emil Cioran, Constantin Noica*, Éditions Hérodes, Chalon-sur-Saône, 1993 (cu o prefaţă de Philippe Baillet); trad. it.: *Le penne dell'Arcangelo. Intellecttuali e Guardia di Ferro*, Società Editrice Barbarossa, Milano, 1994 (versiune revăzută şi adăugită); trad. rom.: *Penele Arhanghelului. Intelectualii români şi Garda de Fier (Nae Ionescu, Mircea Eliade, Emil Cioran, Constantin Noica, Vasile Lovinescu)*, Editura Anastasia, Bucureşti, 1997. Citatele din autorii români interbelici au fost date după sursele originale. Am adăugat recenziei o bibliografie a contribuţiilor autorului italian la cercetarea istoriei şi spiritualităţii legionare.**

CLAUDIO MUTTI – CERCETĂTOR AL FENOMENULUI LEGIONAR

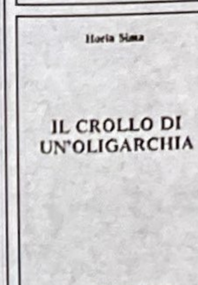

TRADUCERI ŞI EDIŢII

Ion I. Motza, *L'uomo nuovo* [*Cranii de lemn*], Edizioni di Ar, Padova, 1978 (după care s-a făcut şi traducerea spaniolă a lui Antonio Medrano: *El hombre nuevo*, Ediciones Ojeda, Barcelona, 1999).
Codreanu, Corneliu Z., *Circolari e manifesti* [*Circulări şi manifeste*], Edizioni all'insegna del Veltro, Parma, 1980.
Codreanu, Corneliu Z., *Il Capo di Cuib* [*Cărticica şefului de cuib*], Edizioni di Ar, Padova, 1981; reed. 2002.
*** *Al passo con l'Arcangelo. Ritmi legionari* [*Cîntece legionare*], Edizioni all'insegna del Veltro, Parma, 1982.
Banea, Ion, *Il Capitano* [*Căpitanul*], Edizioni all'insegna del Veltro, Parma, 1983 (apărută în acelaşi an şi la München, în Colecţia "Europa"/Ion Mării).
Codreanu, Corneliu Z., *Per i legionari. Guardia di Ferro* [*Pentru legionari*], Edizioni di Ar, Padova, 1984.
Testamento di Ion Motza [*Testamentul lui Ionel Moţa*], Edizioni all'insegna del Veltro, Parma, 1984.
Sima, Horia, *Il crollo di un'oligarchia* [*Sfîrşitul unei domnii sîngeroase*], 2 vols., Edizioni all'insegna del Veltro, Parma, 1985/1986.
*** *Il Processo Codreanu* [*Procesul lui Codreanu* din mai 1938], a cura di Horia Cosmovici, Edizioni all'insegna del Veltro, Parma, 1989.
Motza, Ion I., *Corrispondenza col Welt-Dienst (1934-1936)* [*Corespondenţa cu "Serviciul Mondial": 1934-1936*], Edizioni all'insegna del Veltro, Parma, 1996.
Ionescu, Nae, *Il fenomeno legionario* [*Fenomenul legionar*], Edizioni all'insegna del Veltro, Parma, 1998.

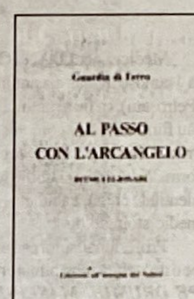
STUDII ŞI ARTICOLE

a) în volume:

– *Mircea Eliade e la Guardia di Ferro*, Edizioni all'insegna del Veltro, Parma, 1989; trad. rom.: *Mircea Eliade şi Garda de Fier*, Editura Puncte Cardinale, Sibiu, 1995.
– *Les plumes de l'Archange. Quatres intellectuels roumains à la face de la Garde de Fer: Nae Ionescu, Mircea Eliade, Emil Cioran, Constantin Noica*, Éditions Hérodes, Chalon-sur-Saône, 1993 (cu o prefaţă de Philippe Baillet); trad. it.: *Le penne dell'Arcangelo. Intellecttuali e Guardia di Ferro*, Società Editrice Barbarossa, Milano, 1994 (versiune revăzută şi adăugită); trad. rom.: *Penele Arhanghelului. Intelectualii români şi Garda de Fier (Nae Ionescu, Mircea Eliade, Emil Cioran, Constantin Noica, Vasile Lovinescu)*, Editura Anastasia, Bucureşti, 1997.
– "Evola e la Romania", introducere la Julius Evola, *La tragedia della Guardia di Ferro*, a cura di Claudio Mutti, Fondazione "Julius Evola", Roma, 1996; trad. rom.: Julius Evola, *Naţionalism şi asceză. Reflecţii asupra fenomenului legionar*, Editura FRONDE, Alba Iulia-Paris, 1998 ("Evola şi România" – pp. 11-38, cu precizarea: "Introducere revăzută şi adăugită pentru ediţia românească").
– "Nota editoriale" la Constantin Papanace, *La genesi ed il martirio del Movimento Legionario Romeno*, Il Cinabro, Catania, 1998.
– *Eliade, Vâlsan, Geticus e gli altri. La fortuna di Guénon tra i Romeni*, Edizioni all'Insegna del Veltro, Parma, 1999 [cartea este tradusă în româneşte şi îşi aşteaptă editorul – sau sponsorul – român].
– "Nota editoriale" la I. Antonescu, A. Constant, *Per una Romania legionaria*, Settimo Sigillo, Roma, 2000.
– *Mircea Eliade, Legiunea şi noua inchiziţie*, Editura Vremea, Bucureşti, 2001.

a) în periodice:

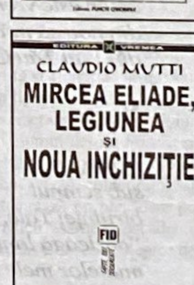
– "La spiritualité légionnaire", în *Totalité*, anul VII, nr. 18-19, 1984, pp. 204-208.
– "Emil Cioran e il suo pensiero politico", în *Storia Verità*, nr. 3, august-septembrie 1991/ nr. 4, octombrie-noiembrie 1991.
– "Cioran e la Guardia di Ferro", în *Avanguardia*, anul X, nr. 73, noiembrie 1991; trad. rom.: "Emil Cioran şi Garda de Fier", în *Puncte cardinale*, anul VI, nr. 1/61, ianuarie 1996, pp. 6-7.
– "Socrate tra i legionari", în *Avanguardia*, anul XI, nr. 77, martie 1992.
– "Morto esule legionario romeno", în *L'Umanità*, 1 iulie 1993.
– "Processate il professore", în *L'Italia settimanale*, septembrie 1993 (sub pseudonimul C. Veltri).
– "Heidegger sui Carpazi", în *Orion*, anul II, nr. 11, noiembrie 1993.
– "Elena Codreanu: le mie prigioni", în *L'Italia settimanale*, aprilie 1994 (sub pseudonimul C. Veltri).
– "Quando Indro esaltava Codreanu", în *L'Italia settimanale*, 3 august 1994 (sub pseudonimul Omar Muti).
– "Elena Codreanu racconta", în *Orion*, decembrie 1994; trad. rom.: "Elena Codreanu povesteşte...", în *Puncte cardinale*, anul V, nr. 2/50, februarie 1995, pp. 6-7.
– "Vasile Lovinescu e il suo ambiente", în *Heliodromos*, serie nouă, nr. 9, iarna 1995, pp. 17-25.
– "Codreanu e l'Italia", în *Pagine libere*, aprilie 1995.
– "Il «Capitano» in Italia. I rapporti fra Codreanu e la nostra nazione", în *Storia del XX secolo*, anul II, nr. 12, aprilie 1996, pp. 37-40; trad. rom.: "«Căpitanul» în Italia", în *Puncte cardinale*, anul VI, nr. 8/68, august 1996, p. 5.
– "L'inquisizione marxista contro Mircea Eliade", în *Pagine libere*, septembrie 1996, pp. 48-50; trad. rom.: "Inchiziţia marxistă împotriva lui Mircea Eliade", în *Puncte cardinale*, anul VII, nr. 2/74, februarie 1997, p. 3, reluat în anul IX, nr. 4/100, aprilie 1999, p. 18 (*cf.* şi *Penele Arhanghelului*..., ed. rom. cit., pp. 121-129).
– "I legionari romeni nella guerra di Spagna", în *Storia del XX secolo*, noiembrie 1996, pp. 51-57; trad. rom.: "Legionarii români în războiul din Spania", în *Puncte cardinale*, anul VII, nr. 1/73, ianuarie 1997, pp. 4-5.
– "Ifigenia legionaria", în *Origini*, nr. 13/1997, pp. 10-14; trad. rom.: "Ifigenia legionară", în *Puncte cardinale*, anul XI, nr. 11/131, noiembrie 2001, pp. 6-7.
– "Ion Moţa şi «Serviciul Mondial»", în *Puncte cardinale*, anul VIII, nr. 4/88, aprilie 1998, pp. 10-11.
– "Mircea Eliade vad alatt", în *Pannon Front* [Budapesta], 1 iunie 1999.
– "Corneliu Codreanu e l'Italia", în *Raido*, anul IV, nr. 16, 1999.
– "Codreanu secondo Montanelli", în *Origini* [supliment al revistei *Orion*], februarie 2000.
– "A colloquio con Elena Codreanu", în *Origini* [supliment al revistei *Orion*], februarie 2000.
– "Mircea Eliade e l'Olocausto", în *Orion*, nr. 200, mai 2001, pp. 39-41; trad. rom.: "Mircea Eliade şi Holocaustul", în *Puncte cardinale*, anul XI, nr. 12/132, decembrie 2001, p. 15.
– "Le penne dell'Arcangelo: rivoluzione conservatrice in Romania?", în *Orion*, nr. 201, iunie 2001.
– "Anche Cioran sotto processo?", în *Orion*, nr. 203, august 2001.

profiluri lirice

DAN IOAN NISTOR

profiluri lirice

Medicul poet **DAN IOAN NISTOR**, stabilit la Constanţa, unde am avut bucuria să-l cunosc în toamna anului trecut, s-a născut la 6 ianuarie 1942 în părţile Hunedoarei (Petroşani), ca fiu al preotului Marcu Ulpiu Traian Moşic şi al presbiterei Cornelia. Tatăl său fiind închis de comunişti, ca "element periculos" pentru regimul ateo-materialist al vremii, fiul este nevoit, pentru a-şi putea face studiile superioare, să recurgă la adopţia formală de către o familie minerească (deci "cu origine sănătoasă"). A urmat, sub noua identitate civilă, Facultatea de Medicină şi Farmacie din Bucureşti, devenind un reputat medic stomatolog.

Profesionalismul carierei medicale a fost fericit dublat de o înzestrare poetică altoită pe o deosebită sensibilitate religioasă. A debutat editorial în 1996, cu volumul ***PELERIN PE DRUMUL MĂSLINILOR*** (Editura Metafora, Constanţa). În 1998, la aceeaşi editură, îi apare al doilea volum de versuri: ***DOAMNE, NU SPRE SEMEŢIA MEA*** (încheiat cu o emoţionantă mărturisire de credinţă în duh isihast). Volumul al treilea – ***ACUM ESTE VREMEA*** (Editura Menora, Constanţa, 2000) – beneficiază de un scurt cuvînt înainte al academicianului Virgil Cândea, din care citez: "Versurile lui Dan Ioan Nistor sînt solilocvii şi rugăciuni, mărturisiri şi chemări către aproapele, imnuri de slavă lui Dumnezeu. În ordinea destăinuirii lor ele pot fi citite, însă, şi ca o autobiografie spirituală în versuri, în tradiţia de frumuseţe şi lumină a lui Mihai Eminescu şi Vasile Voiculescu. Ele ne dezvăluie urcuşul interior al poetului, pildă ziditoare de suflet, pentru că este lucrarea unui slujitor al oamenilor prin faptă – ca tămăduitor de suferinţe, prin demers intelectual – ca poet, dar şi lucrarea unui slujitor al lui Dumnezeu prin toată viaţa lui – ca rugător".

Publicăm grupajul de mai jos ca pe un omagiu adus poetului la împlinirea vîrstei de 61 de ani. Poeziile aparţin volumului inedit ***TĂCEREA TA-MI GRĂIEŞTE***, iar selecţia a fost făcută, cu îngăduinţa autorului, în Redacţie. Face excepţie inedita "Trăiesc", neintegrată volumului respectiv, dar pe care o publicăm în contextul vecinătăţii cu teopoetica mistică a Sfîntului Ioan al Crucii, de care autorul român se descoperă nu o dată catalizat, *ad maiorem Dei gloriam*. ***(R. C.)***

Ştefan Orth, *Destin* (detaliu)

TRĂIESC

«Vivo sin vivir en mí
y de tal manera espero
que muero porque no muero».
(San Juan de la Cruz)

Trăiesc
prin cele ce
trăieşti
în mine,
de ai lăsat
nădejdea
să poarte
cu dorul
de Tine
viaţă
fără de moarte.

I

Tăcerea Ta-mi grăieşte
să cresc în adevăr,
în al Tău gînd
viul meu vestmînt,
"acum,
acum este vremea"
din nou să mă nasc,
din Viul Tău Cuvînt.

V

Iisuse,
sub semnul
biruinţei Tale,
"dezleagă lanţurile
multelor mele căderi",
descoperă-mi
a Cuvîntului
haină,
întru vrednicia
nespuselor tăceri.

X

Harul descoperă
povara tăcerii
din sufletul meu,
sub aripa
rugăciunii,
mai aproape să fie
"vădirea Tainei,
Duhul,
Viaţa lui Dumnezeu".

XIII

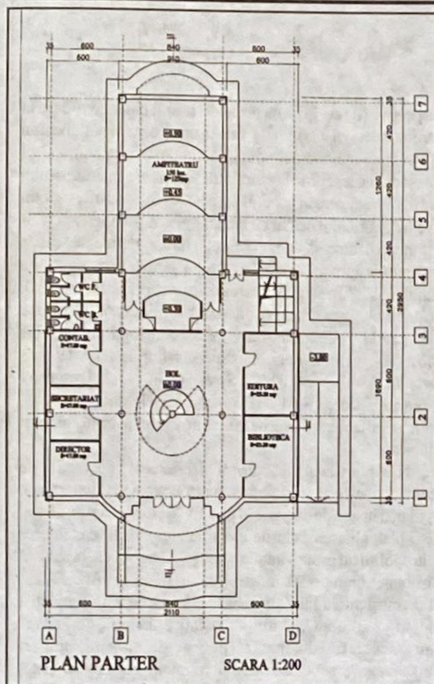
Într-ale Tainei
viu Te strecori,
să-mi risipeşti
îndoiala,
mă cerţi uneori.
Pe culmi aşterni
fiece amurg,
să-l însoţesc
cu cele ce
spre Tine curg,
ferice să fie
vieţuirea
de-apoi,
nelăsînd "să moară
vecia Ta
întemniţată-n noi".

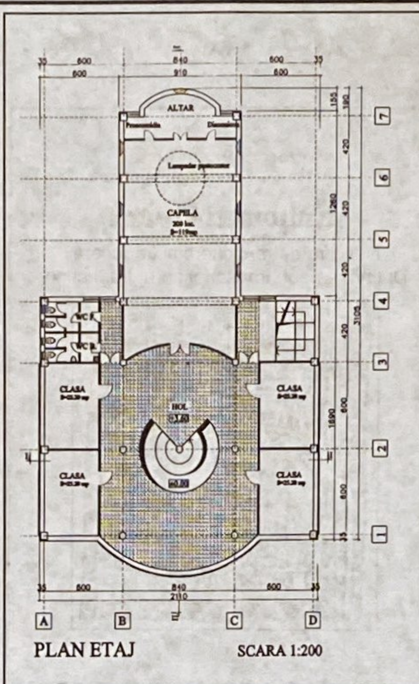
XXXVII

Veşnicia Ta
într-a mea
vreme o fărîmi,
cînd toaca
mistuie serile,
într-al
lacrimii rod
să petrec
timpul,
tăcerile.

XLV

Nu-i este dat
slăbiciunii noastre
să spargă
Taina,
credinţei
putere i-ai dat,
întru frumuseţea
Sinelui
să Te laşi
sublim aşteptat,
semne
mi-ai dat mereu
să Te caut –
Adevăr
al lăuntrului meu.

PLAN PARTER SCARA 1:200

PLAN ETAJ SCARA 1:200

ULTIMELE APARIŢII LA EDITURA CHRISTIANA

Sfîntul Ioan al Crucii, *Integrala operei poetice, cu textul spaniol original şi cu fragmente din comentariile teologice în proză*, ediţie îngrijită, prefaţă şi note de Anca Crivăţ, versiuni româneşti de Anca Crivăţ şi Răzvan Codrescu, Editura Christiana, din Bucureşti, 2003

Cu Sfîntul Ioan al Crucii (1542-1591) Apusul a cunoscut unul dintre momentele lui de graţie mistică, iar Spania creştină şi imperială, la apogeul gloriei sale, şi-a agonisit cea mai desăvîrşită expresie lirico-religioasă în grai castilian.

În poezia misticului carmelitan, ca şi în vestitele sale comentarii teologice în proză, se întîlnesc tradiţia mistico-teologică timpurie a Răsăritului (mai ales Dionisie Pseudo-Areopagitul şi Sfîntul Ioan Climax) cu tradiţia mistico-teologică mai tîrzie a Apusului (mai ales Sfîntul Bernard şi Meister Eckart), mărturisind, o dată mai mult, unitatea esenţială a Europei creştine.

Pr. Ioan Sorin Usca, *Vechiul Testament în tîlcuirea Sfinţilor Părinţi: II. Ieşirea*, Editura Christiana, Bucureşti, 2002 (este iminentă şi apariţia volumului III: *Leviticul*, aflat deja sub tipar)

Seria de tîlcuiri verset cu verset ale cărţilor Vechiului Testament, inaugurată prin volumul despre *Facere* şi continuată prin volumul de faţă, realizată de preotul timişorean Ioan Sorin Usca (vechi colaborator al *Punctelor cardinale*), se întemeiază cu precădere pe marele tezaur exegetic al patristicii răsăritene, dar aduce, de cîte ori este cazul, şi precizări istorico-filologice de dată recentă.

Autorul îmbină rigorile teologiei cu exigenţele culturii actuale, oferind un valoros instrument de lucru, adresat mai ales seminariştilor şi studenţilor în Teologie, dar şi intelectualităţii creştine în general.

Numărul următor al *Punctelor cardinale* va fi dublu (februarie-martie) şi va apărea, în 24 de pagini, spre jumătatea lunii martie.

ASOCIAŢIA MEDICALĂ CREŞTINĂ «CHRISTIANA»

Şos. Pantelimon, nr. 27, sector 2, Bucureşti; E-mail: chr@mediasat.ro

INIŢIATIVA ÎNFIINŢĂRII: un grup de medici şi preoţi ortodocşi din Bucureşti.
ANUL ÎNFIINŢĂRII: 1990.
TEMEIUL STATUTAR: asociaţie creştin-ortodoxă de caritate; acordă asistenţă medicală, socială şi spirituală; promovează conceptul de **medicină creştină**.

REALIZĂRI PÂNĂ ÎN PREZENT

- 27 de filiale în România, cu învăţământ medical preuniversitar (peste 10.000 de absolvenţi şi 5.000 elevi în curs de şcolarizare);
- sponsorizarea a o sută monahii şi elevi săraci pentru efectuarea studiilor de medic şi asistent medical;
- editură profilată pe teme medicale şi teologice (peste 50 titluri de carte editate);
- a iniţiat şi sprijinit substanţial înfiinţarea a trei mănăstiri, dintre care două cu slujire medicală;
- a organizat 12 simpozioane şi numeroase schimburi de experienţă, în ţară şi străinătate, pe teme medicale şi de filantropie.

IMPASUL ACTUAL AL ASOCIAŢIEI

În Bucureşti, activitatea Asociaţiei, în principal a şcolii şi a editurii, se desfăşoară într-o clădire închiriată, provizorie, improprie, motiv pentru care există riscul ca Ministerul Educaţiei şi Cercetării să nu mai acorde şcolii avizul de funcţionare.

Pentru construirea unui sediu propriu, conform proiectului anexat, Asociaţia are nevoie de cca 140.000 dolari SUA.

Vă rugăm să contribuiţi, în limita posibilităţilor, la acest proiect.

Cu recunoştinţă,
Dr. Pavel Chirilă, Preşedinte

Persoane de contact: **Dr. Pavel Chirilă**, preşedinte al Asociaţiei (tel: 4915133); **Prof. Elizeta Dincă**, director al şcolii (252 05 17); **Biol. Nicoleta Macovei**, manager al şcolii (tel: 448 03 07).

Cont în valută:
ROMANIAN BANK FOR DEVELOPMENT GSG
Bucharest Branch
4 Doamnei Street, 3 District Bucharest, Romania
Account: **S410251100296130457**
Code Swift: **BRDEROBU**
Titular cont: **A.F.M.C. CHRISTIANA** (Şos. Pantelimon, nr. 27, sector 2, Bucureşti, cod postal 73381)

Cont în lei:
A.F.M.C. CHRISTIANA
B.R.D. – S.M.B.
251100996130457

Editura PUNCTE CARDINALE
B.R.D. Sucursala SIBIU
Cont nr. SV02146903300

Gabriel CONSTANTINESCU (director), **Răzvan CODRESCU** (redactor şef), **Demostene ANDRONESCU** (redactor şef-adjunct), **Ligia BANEA** (secretar de redacţie), **Marcel PETRIŞOR, Florea TIBERIAN**
Adresa Redacţiei: **2400 SIBIU - Calea Dumbrăvii 109, tel./fax 0269/422536**

Tehnoredactare computerizată "PUNCTE CARDINALE"
Masib S.R.L Printing Company

SOMNUL ACADEMIC NAŞTE MONŞTRI*

Misteriosul *Codex Rohonczi* (numit astfel după localitatea în care a fost păstrat pînă în 1907), al cărui original se găseşte în arhivele Academiei de Ştiinţe a Ungariei, incitase mai multe generaţii de filologi şi istorici, care l-au cercetat atent, de pe la 1838 pînă spre 1970, fără a-l putea descifra. Ceea ce se putuse stabili cu certitudine fusese că hîrtia manuscrisului datează din prima jumătate a secolului al XVI-lea şi este de origine italiană, iar straniul alfabet folosit cuprinde un număr deconcertant de semne (cam de zece ori mai mare decît totalul literelor existente în vreun alfabet cunoscut).

Viorica Enăchiuc

Rohonczi Codex

Descifrare, transcriere si traducere
Déchiffrement, transcription et traduction

Pe la începutul anilor '80, obţinîndu-se oficial o copie integrală a *codex*-ului respectiv, Ion Popescu-Puţuri, directorul de atunci al Institutului de Studii Istorice şi Social Politice din Bucureşti, o încredinţează spre studiu cercetătoarei Viorica Enăchiuc, care a decretat încă din faza preliminară descifrării (fapt el însuşi suspect, semănînd nu atît cu stabilirea unor "ipoteze de lucru", cît mai degrabă cu elaborarea oarecum apriorică a unui set de *idei fixe*, sub care s-a desfăşurat toată munca ulterioară, la modul procustian) că ar fi vorba de un *corpus* de texte redactate iniţial spre sfîrşitul secolului al XI-lea şi în prima jumătate secolului al XII-lea, "într-o limbă latină vulgară (dacoromână), cu caractere moştenite de la daci". Lăsînd la o parte (pentru că se poate discuta) faptul că noţiunea de "latină vulgară" denumeşte mai degrabă ultima fază istorică a limbii latine vii, în aspectul ei popular, iar nu ansamblul pestriţ al limbilor neolatine din stadiul lor preliterar (limba *Jurămintelor de la Strasbourg*, bunăoară, nu e "latină vulgară", ci "franceză veche", nu e varietate dialectală a latinei tîrzii, ci deja *o altă limbă* din marea familie a limbilor romanice), nu-ţi trebuie mari competenţe sau acuităţi lingvistice ca să vezi că limba "descifrată" şi "transliterată" latineşte de cercetătoarea romîncă (după două decenii de eforturi cvasimaniacale) nu prea seamănă nici cu latina clasică, nici cu latina medievală, nici cu ceea ce se ştie îndeobşte despre latina populară, nici cu româna veche, nici cu vreo altă limbă neolatină cunoscută, iar "latinitatea" lexicului ei, ce se vrea atestată de aşa-numitul "Vocabular comparat" de la sfîrşitul lucrării, este una extrem de chinuită, violentînd la tot pasul legile fonetice ale trecerii de la latină la limbile romanice, sub sugestia unor analogii forţate şi adeseori naive, aflîndu-şi unicul temei în fantezia autoarei (altminteri prolifică şi nu lipsită de erudiţie[1], cum fusese cazul pe vremuri, *mutatis mutandis*, şi cu delirurile sublime ale unui Nicolae Densuşianu din *Dacia preistorică*, sau, mai aproape de noi, ale unui Vasile Lovinescu – *alias* Geticus – din *Dacia hiperboree*, ca să nu mă refer la enormităţile colportate astăzi de un Adrian Bucurescu, altminteri bun gazetar, sau – cînd se lasă furat de nostalgii daco-geto-gotice – de un Andrei Ionescu, altminteri solid hispanist). Nici nu e de mirare că autoarea, marginalizată de lumea academică, şi-a tipărit lucrarea la o editură de tot obscură şi şi-a găsit audienţă mai ales printre protocronişti şi tracomani, rezultatele finale ale cercetării sale – "Descifrarea *Codexului Rohoncz*" – fiind prezentate "în cadrul celui de al II-lea *Congres Internaţional de Dacologie – Burebista, 2001*, organizat la Bucureşti şi Orăştie în perioada 15-18 august 2001, sub egida Societăţii [ţineţi-vă bine!] «Dacia Revival International Society of New York», sub preşedinţia domnului Napoleon Săvescu, doctor în medicină şi istorie" (citeşti şi nu-ţi vine să crezi!), unde a şi fost premiată. Asistenţa trebuie să fi gustat enorm nu atît "latinitatea" acestei străromâne *sui generis*, cît presupusa origine dacică a greoiului alfabet utilizat în codice[2], fără să se mai sinchisească de faptul cu totul straniu (ca să nu spun imposibil) ca o limbă care posedă un asemenea sistem de scriere (altminteri strict fonetic, perpetuat, cu limbă cu tot, pînă cel puţin în secolul al XVI-lea, cînd s-a executat manual pretinsa "copie" ilustrată ajunsă pînă la noi[3], cu neputinţă de realizat în condiţii de ignorare completă a limbii şi a sistemului de notare în cauză) să nu mai lase nici o altă urmă! Cum straniu e şi faptul că tocmai dacii/geţii, despre care s-a spus că, asemeni majorităţii tracilor, trebuie să fi cunoscut interdicţia rituală a scrisului (atestat tîrziu şi numai în "relaţiile diplomatice"), să fi inventat şi perpetuat timp de mai bine de un mileniu un alfabet atît de complicat, rezistînd pînă tîrziu concurenţei alfabetelor latin, grec şi chiar glagolitic! Să fi fost vorba de un sistem de scriere secret sau chiar iniţiatic, destinat unei minorităţi păstrătoare a tradiţiei precreştine, încă vii chiar în zorii celui de-al doilea mileniu? O astfel de ipoteză, nesprijinită de nici un alt document anterior, contemporan sau posterior, ţine însă mai mult de orizontul ficţiunii (ca în *Creanga de aur* a lui Mihail Sadoveanu) decît de cel al ştiinţei, oricît de larg am concepe-o pe aceasta din urmă.

Şi dacă am admite că cercetătoarea, chiar înşelîndu-se asupra identităţii limbii respective (de ce, la urma urmelor, n-ar fi chiar geto-daca în care stihuise şi Ovidiu?!) sau asupra originii alfabetului aferent (cel mai eteroclit din cîte a cunoscut istoria), a găsit totuşi cheia descifrării celor patru "cărţi" ale manuscrisului şi a dat o traducere în general corectă (ceea ce nu este cu totul exclus), rămînem destul de dezamăgiţi de incoherenţa unor segmente întregi[4], de elementaritatea belicoasă şi de monotonia aproape acefală a textelor "arhivate în cancelaria statului blak"[5], pe care autoarea ni le prezintă astfel (p. XIII): "Cugetările, proverbele şi îndemnurile pline de înţelepciune din textele Codexului sînt expresii ale folclorului şi ale filosofiei vechilor daci. Textele cărţilor I, II şi IV sînt semnate de mitropoliţii blaki Sova Trasiu, Niles şi respectiv Timarion. Cartea a III-a reprezintă textele unor cuvîntări, solii şi alianţe, proverbe şi cunoştinţe astronomice şi muzicale..."

Nici pomeneală de spiritul bisericos al voievozilor de mai tîrziu, nici de spiritualitatea ortodoxă a vlădicilor: iată, aşadar, o insulă de dacitate în plin Ev Mediu bizantin, un stat geto-blak aliat cu puterile creştine ale vremii, dar în care mitropoliţii nu propovăduiesc pacea evanghelică, ci patosul războinic[6], hrăniţi nu de moştenirea lui Hristos şi a Apostolilor, ci de moştenirea lui Zalmoxis şi a lui Deceneu! "Luptaţi", "loviţi", "zdrobiţi", "biruiţi", "tăiaţi", "radeţi", "brăzdaţi" sau "seceraţi" duşmanii (pecenegi, cumani, unguri "mlăştinoşi", "şobolanii" de uzi, "oamenii galbeni" în speţă) sînt îndemnurile care se repetă obsesiv în tot codicele, în lungi şarje retorice (punctate interjecţional: a! ao!), restul fiind neesenţial. Tinerii sînt crescuţi în mistica războiului şi numiţi "şoimi" ai patriei dace (Ceauşescu ar fi juisat!); os de *tarabostes* (*pileati*), ei ţin la mare preţ căciula (semn distinctiv al maturităţii războinice), pe care sînt îndemnaţi să se jure a fi necruţători în luptă, binemeritîndu-şi astfel renumele de "căciulari". Simptomatic şi reprezentativ pentru întregul codice (în tălmăcirea propusă de d-na Enăchiuc) este aşa-numitul "Cîntec de luptă al blakilor" (Cartea a III-a, LX, 1, reprodus şi pe coperta finală): "Lovind, biruieşti; strigaţi în apărare! / Strigaţi unirea cu însufleţire! Uniţi lo- / viţi pe uzi! Astfel, mergînd cu Vlad, mergeţi să / biruiţi! Conducătorul blakilor, Vlad, să lovească biruitor!" (în limba lor "vulgară", pe care au pierit fără urmă prin secolul al XII-lea, "şoimii" cîntau aşa: IKEN NECIS UR RAVENTIS SUOAR / RAVENTIS NEOD DALÝ UNIS URE- / TI UZI SI IR A VLAD IU NECA- / TI GER BLAC VLAD URA NEC).

Rămîn multe de explicat în volumul ce ar urma să complinească ediţia. Aparenta coherenţă internă de ansamblu a demersului d-nei Enăchiuc nu trebuie să înşele o recepţie mai puţin avizată: adeseori şi nebunia este perfect coherentă în sistemul ei de referinţă. Precedentele protocroniste din cultura română a ultimilor două sute de ani, de la romanomania delirantă a şcolii latiniste, trecînd prin Nicolae Densuşianu şi Vasile Lovinescu, pînă la tracomania analfabetă a lui Iosif Constantin Drăgan şi a ciracilor săi, sau pînă la protocronismul ortodoxizant al unui Mihail Diaconescu (pe care-l reîntîlnim şi ca entuziast prefaţator al lucrării d-nei Enăchiuc), oferă destule exemple în acest sens. Pînă la scontatul volum explicativ (şi pînă la schiţarea unei reacţii publice din partea specialiştilor intraţi în hibernare), acest prim volum nu pare să reziste decît prin fotocopia straniului document original.

În faţa unei asemenea provocări, de ce tac instanţele noastre academice? Dacă totul reprezintă o uriaşă mistificare, cu sau fără voie, de ce nu este avertizat publicul larg, măcar cu un minimum de contra-argumente autorizate? Iar dacă nu este o mistificare şi dacă în toată această ofertă există un sîmbure de adevăr, atunci de ce nu se arată gradul ei de importanţă, fiind la mijloc o miză care priveşte deopotrivă istoria limbii, istoria literaturii şi istoria generală a românilor? Oare forurile universitare şi academice nu mai au nici o răspundere deontologică şi morală în societatea românească, lăsînd ca publicul să fie manipulat în voie de senzaţionalismul sfertodoct al posturilor de televiziune (cum s-a întîmplat, nu demult, cu o amplă emisiune ditirambică închinată "descoperirii epocale" a d-nei Enăchiuc)? Întrucît demersul, înainte de a putea fi evaluat istoriografic, stă sau pică sub aspect lingvistic, ce aşteaptă pentru a se pronunţa cei ce au competenţa şi datoria să o facă? Sau e cumva îndreptăţită aserţiunea că lingvistica românească a murit maian cu regretatul Iancu Fischer?

Răzvan CODRESCU

* **Viorica Enăchiuc, *Codex Rohonczi. Descifrare, transcriere şi traducere/ Déchiffrement, transcription et traduction*, Editura ALCOR EDIMPEX SRL, Bucureşti, 2002, 831 pagini (ediţie bilingvă româno-franceză, conţinînd reproducerea facsimilată a originalului, transcrierea lui cu caractere latine, traducerea românească şi versiunea franceză, precum şi numeroase auxilii: prefaţă, cuvînt înainte, note şi comentarii, postfaţă, bibliografie, vocabular comparativ, hărţi istorice).**

1. Are dublă calificare (filologică şi istorică), precum şi o întinsă experienţă în arheologie şi epigrafie.

2. Presupusul vechi alfabet dacic ar fi conţinut la origine cam 150 de semne, dar marea curiozitate, amintind mai degrabă de limbile semitice decît de cele indo-europene, rămîne că "ductul scrierii este de la dreapta la stînga, iar textul se citeşte de jos în sus, primul rînd, deci, devenind ultimul din fiecare pagină".

3. 448 de pagini, format 12/10, "fiecare cu circa 9-14 rînduri", în care sînt intercalate şi 87 de miniaturi rudimentare, ce vor fi avut rolul lor în economia "descifrării" textului (aspect asupra căruia autoarea promite să dea lămuriri depline într-un alt volum), dar şi un sistem de notaţie muzicală, descifrat de prof. univ. dr. Gheorghe Ciobanu, ceea ce a permis reconstituirea sonoră (caseta anexă se livrează împreună cu cartea) a "celei mai vechi melodii laice româneşti cunoscute pînă acum".

4. Iată o mostră: "Ai ucide primejdii luptînd, iată tăişuri înverşunate ai birui cu înverşunare în curăţire..." etc. (*cf.* Cartea I, VII, 1).

5. Stranietăţii lingvistice i se adaugă stranietatea istorică: acest "stat blak centralizat", contemporan cu Bizanţul Comnenilor, sub conducerea politică a nemaiatestatului "Vlad, cîrmuitorul blakilor [uneori numiţi în text şi geţi sau daci, aşa cum ţara este numită Dacia!], stăpîn şi vrednic de a fi rege", şi sub conducerea religioasă a mitropoliţilor la fel de nemaiatestaţi Sova Trasiu, Niles şi Timarion, întins, nici mai mult nici mai puţin, decît "în stînga Tisei, pînă la Nistru, şi de la Dunăre pînă în apropierea munţilor Cernahora", aliat de încredere al Imperiului bizantin, dar încheind alianţe, "după caz", şi cu goţii, ungurii, veneţienii sau cruciaţii occidentali, nu a atras în nici un fel atenţia vreunui cronicar străin contemporan, fie el răsăritean sau apusean, nici n-a fost păstrat în vreun alt fel de memoria localnicilor, ci a fost înghiţit de o uitare generală fără cusur (şi desigur fără precedent în istoria europeană)! Pe de altă parte, ar fi o culminaţie a "nenorocului" nostru istoric ca o limbă şi un alfabet precum cele cu pricina, dacă nu reprezintă doar amuzamentul vreunui poznaş din secolul al XVI-lea, să nu fi transmis posterităţii vreun text mai acătării, ci doar acest talmeş-balmeş de discursuri monocorde şi solii puerile, dintre care multe trezesc mirarea că au fost reţinute într-o arhivă de cancelarie domnească, oricît de scăzut ar fi fost nivelul ei politic şi cultural.

6. Atît de specific daco-geţilor, cum dau mărturie sursele antice: "Acolo la ei puteai să vezi peste tot săbii, platoşe, lănci, peste tot cai, peste tot arme, peste tot oameni înarmaţi" (Dio Chrysostomos), căci getul "c-o mînă e pe armă, cu cealaltă pe plug" (Ovidiu).